

Mediahetket reality-ohjelman kasvatustilanteissa

Kata Pietilä

Pro gradu -tutkielma

Kasvatustieteiden tiedekunta

Yleinen kasvatustiede

Lapin yliopisto

Kevät 2023

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Mediahetket reality-ohjelman kasvatustilanteissa

Tekijä: Kata Pietilä

Koulutusohjelma: Yleinen kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/Maisteritutkielma_x_Lisensiaatintutkimus__

Sivumäärä: 77

Vuosi: 2023

Tiivistelmä

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää mediahetkien ilmenemistä reality-ohjelman kasvatustilanteissa. Olen kerännyt tutkimusaineiston MTV3 -kanavalla esitettävästä reality-ohjelmasta Supernanny Suomi. Reality-ohjelmassa erityistason perhe- ja psykoterapeutti, Supernanny Pia Penttala auttaa perheitä, jotka kaipaavat neuvoja arjen haasteisiin. Olen valinnut tutkimusaineistoksi sellaisia hetkiä, joissa media on jollain tavalla läsnä puheessa tai vuorovaikutustilanteessa. Yhteensä tutkimukseen tuli mukaan 29 tällaista tilannetta.

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus ja analysoin aineistoa sisällönanalyysiin, tarkemmin teoriasidonnaiseen analyysiin tukeutuen. Olen hyödyntänyt analyysissäni James Lullin (1990) teoriaa median käytöstä ja muodostanut seuraavat kolme alakategoriaa: median rooli arjessa, median säätelevä käyttö sekä median rooli vuorovaikutuksessa. Aineistoa käsitellessäni keskeisiksi aiheiksi nousivat mediasisältöjen vaikutus, vuorovaikutuksen puute ja vanhemmuuden kaipuu, sekä medialaiteriippuvuus.

Tutkimuksessani korostui etenkin vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen, sekä sen puutteen merkitys. Lapset kaipasivat vanhemmiltaan enemmän aitoa läsnäoloa ja huomiota. Tutkimuksessani myös ilmeni, että mediasisällöt vaikuttavat suuresti niin lapsiin kuin vanhempiinkin. Lapsiin vaikuttaa esimerkiksi aggressiiviset pelisisällöt ja vanhemmat, etenkin äidit ottavat paineita sosiaalisesta mediasta. Myös medialaiteriippuvuutta ilmeni niin lapsilla kuin vanhemmillakin ja medialaitteiden käytön säätely nähtiin tärkeänä.

Avainsanat: mediahetket, mediakasvatus, mediataidot, sisällönanalyysi

x Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän omia henkilötietoja.

Sisällysluettelo

<i>1 Johdanto</i>	<i>1</i>
<i>2 Medioitunut maailma</i>	<i>4</i>
2.1 Mediakasvatus	4
2.2 Mediataidot	7
2.3 Medioitunut kulttuuri	10
<i>3 Media kasvuympäristönä</i>	<i>14</i>
3.1 Diginatiivit	14
3.2 Sosiaalinen media	15
3.3 Kiusaamisen uudet muodot	19
<i>4 Tutkimuksen tavoite ja toteutus</i>	<i>23</i>
4.1 Tutkimuksen tavoite, toteutus ja tutkimuskysymykset	23
4.2 Tutkimusaineisto ja analyysi	23
4.4 Tutkimusetiikka ja tutkimuksen luotettavuus	29
<i>5 Mediahetket reality-ohjelman kasvatustilanteissa</i>	<i>33</i>
5.1 Mediasisältöjen vaikutus	33
5.2 Vuorovaikutuksen puute ja vanhemmuuden kaipuu	41
5.3 Medialaiteriippuvuus	50
<i>6 Yhteenveto ja pohdinta</i>	<i>57</i>
<i>Lähteet</i>	<i>65</i>

1 Johdanto

Media on ollut tiiviisti läsnä ihmisten elämässä jo 1960-luvulta lähtien, ja sillä on ollut oma roolinsa minuuden ja identiteetin kehitysprosessissa lasten ja nuorten elämässä. Näyttää siltä, että media on ottanut kirkon, koulun ja perheen paikan ihmisten sosiaalistajana, sillä media muovaa ihmisten kuvaa maailmasta sekä vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin etenkin lasten ja nuorten viettäessä suuren osan päivästäan eri medioiden ympäröiminä (Buckingham 2003, 5–6). Media tarjoaa paljon erilaisia roolimalleja, ideologioita ja persoonallisuuden rakennusaineita, joiden joukosta etsiä ne itselleen samaistuttavimmat. Kaikki mediasisällöt voivat vaikuttaa yhtä voimakkaasti lapseen ja nuoreen sekä hänen persoonalliseen kehitykseensä riippumatta siitä, ovatko sisällöt totta vai tarua. (Huntemann & Morgan 2001, 309–310.) Kasvaminen mediaympäristössä ei tee ihmisestä automaattisesti medialukutaitoisia (Kupiainen & Sintonen 2009, 30).

Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus MEKU:n sekä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen teettämän tutkimuksen mukaan mediakasvatuksen alaan liittyvää tutkimusta tehdään melko runsaasti Suomessa, mutta itsessään mediakasvatusta käsittelevää tutkimusta on vähän. (Pekkala, Pääjärvi ym. 2013, 4.) Niin lasten ja nuorten kuin aikuistenkin on tärkeä oppia ymmärtämään median vaikutusta ja toimimista, sillä median rooli on kasvanut yhteiskunnassamme, ja siitä on tullut yhä merkityksellisempi osa arkea. (Takala & Takala 2019, 4.) Median rooli ja merkitys siis kasvaa koko ajan ja tämän vuoksi aihetta on tärkeä tutkia.

Lapset ja nuoret viettävät enemmän aikaa medioiden parissa kuin koulussa ja sosiaalinen media saattaa toimia lapselle ja nuorelle myös tapana itsenäistyä (Valkenburg & Piotrowski 2017, 1., Judd & May 2019, 322). Median roolit voidaankin nähdä moninaisina, sillä media tarjoaa informaatiota ja viihdettä, muokkaa mielipiteitä sekä vaikuttaa kulutustottumuksiin (Wilska 2018, 36). Nykymedialle on tyypillistä informaation tulva, jonka seurauksena tieteellinen tieto ja mielipiteet menevät sekaisin keskenään eivätkä kaikki kykene erottamaan niitä toisistaan. Myös tunteet ja faktat sekoittuvat erilaisten mediakokemusten parissa, vaikka sisällöt eroteltaisiinkin yleisesti joko viihdeohjelmiin tai asiaohjelmiin. (Tuomola 2018, 57., Seppänen & Väliaverron 2012.)

Kasvatuksen näkökulmasta tarkasteltuna, nykypäivän aikuiset voivat kokea mediakulttuurin valtaaman lapsen ja nuoren kasvuympäristön haasteellisena. Mediavälineet voivat tuntua aikuisista teknisesti hankalilta ja jatkuvan teknologiakehityksen mukana on vaikea pysyä. Toisinaan mediakulttuurista välittyy arvoja, jotka eroavat aikuisten omasta ajatusmaailmasta. (Sintonen 2009, 185.)

Terminä media tarkoittaa ilmaisun tapaa ja sosiaalista yhteyttä, jossa ilmaisu on välitetty ja tuotettu. Media tuottaa yhteisiä kontakteja ja kokemuksia, sekä välittää asioiden ja ihmisten merkityksi ja suhteita. (Mustonen 2001, 8.) Media ja eri tiedotusvälineet sisältävät runsaasti kasvatusneuvoja, joiden pohjalta vanhemmat yrittävät suorittaa vanhemmuuden tehtävää. Ne tarjoavat neuvoja, mitä pitää ja mitä ei pidä tehdä, jotta lapsesta ja nuoresta kasvaa vahva ja itsetuntoinen aikuinen. Vanhemman on omattava vahva itsetunto, jotta hän jaksaa uskoa itseensä kasvattajana. Vanhemmuus ei ole kuitenkaan suorittamista, vaan tärkeintä on aito ja välittävä läsnäolo. Epävarmuutta omaan vanhemmuuteen voi kuitenkin tuoda esimerkiksi asiantuntijatiedon ristiriitaisuus, joka aiheuttaa sen, että vanhemmuuden tehtävä koetaan vaativana ja monimutkaisena. (Polo & Ståhl 2021, 14.)

Tämän tutkielman tarkoituksena on tuoda esiin, millaisia median liittyviä hetkiä perheissä ilmenee sekä sitä, miten mediakasvatus ja mediataidot näyttäytyvät tv-ohjelman kasvatustilanteissa. Kerään aineistoni MTV3 -kanavalla esitettävästä tv-ohjelmasta Supernanny Suomi, jota on vuoteen 2023 mennessä esitetty neljä tuotantokautta sisältäen 42 jaksoa. Tv-ohjelmassa erityistason perhe- ja psykoterapeutti, Supernanny Pia Penttala auttaa perheitä, jotka kaipaavat apua ja neuvoja arjen haasteisiin.

Tutkielmani jakautuu kuuteen päälukuun, joista ensimmäinen on johdanto. Toisessa luvussa avaan medioituneen maailman käsitettä mediakasvatuksen, mediataitojen ja medioituneen kulttuurin kautta. Mediakasvatus on medioituneessa maailmassa elämiseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvää kasvatusta, joka sisältää muun muassa seksuaali- ja pelikasvatuksen teemoja. Mediataitoihin liittyy oleellisesti muun muassa medialukutaito, johon keskityn erityisesti mediataitoja käsitellessäni. Medioituneen kulttuurin käsitettä puolestaan avaan mediakulttuurin kautta.

Kolmannessa luvussa taustoitan mediaa kasvu ympäristönä, alakappaleinaan diginatiivius, sosiaalinen media sekä kiusaamisen uudet muodot. Diginatiivius käsitteenä kuvastaa hyvin sitä, millaista on elää ja kasvaa median keskellä ja toisaalta mitä haasteita kasvatukseen nykypäivänä liittyy. Sosiaalisella medialla on merkittävä rooli lapsen ja nuoren identiteetin rakentumisessa sekä elämässä ylipäättänsäkin, ja tämän vuoksi käsittelen sosiaalista mediaa osana mediaa kasvu ympäristönä. Kiusaaminen on saanut uusia muotoja nettikiusaamisen myötä, joka on erittäin laaja ja vakava ongelma. Nettikiusaamista esiintyy suuresti eri sosiaalisen median palveluissa ja koen sen lähes yhtä suureksi ilmiöksi kuin itse sosiaalisen mediankin, joten käsittelen kiusaamisen uusia muotoja omana kappaleenaan tutkielmani teoriaosuuden lopussa.

Neljännessä luvussa esittelen tutkimuksen tavoitteen ja toteutuksen, tutkimuskysymykset, tutkimusaineiston, lähestymistavan sekä analyysin. Tutkimukseni on laadullinen tutkimus ja lähestymistapana on sisällönanalyysi. Rajaan lähestymistavan tarkemmin teoriasidonnaiseen analyysiin ja analyysin tukena sovellan Lullin (1990) teoriaa median käyttöön liittyen. Neljännen luvun lopuksi käsittelen tutkimusetiikkaa ja tutkimuksen luotettavuutta. Viidennessä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset ja kuudennessa luvussa kokoan tuloksia yhteen sekä pohdin yleisesti tutkimuksen myötä heränneitä ajatuksia aiheeseen liittyen ja teoriaan pohjautuen. Pohdin muun muassa vuorovaikutuksen merkitystä, median roolia, median käytön rajoittamista ja sen mahdollistamista sekä medialaitteiden aiheuttamaa riippuvuutta. Tuon myös kuudennessa luvussa esiin mahdollisia jatkotutkimusideoita aiheeseen liittyen.

2 Medioitunut maailma

2.1 Mediakasvatus

Viimeisten vuosikymmenten aikana tapahtunut digitaalinen vallankumous on muuttanut lapsuutta ja nuoruutta sekä lasten ja nuorten kasvuympäristöjä. Repo ja Nätti (2015) huomauttavat kuitenkin tätä kehitystä koskevan keskustelun olevan usein ristiriitaista, sillä samanaikaisesti lapsia ja nuoria pyritään suojelemaan mediaan liitetyiltä vaaroilta, mutta toisaalta taas ajatellaan, että lapset ja nuoret ovat synnynnäisiä tietokonevirtuoseja loistavine bittitulevaisuuksineen. (Repo & Nätti 2015, 81., Jantunen 2022, 8.)

Mediakasvatusseura (2023) on määritellyt mediakasvatuksen siten, että mediakasvatuksessa analysoidaan erilaisia mediasisältöjä, käsitellään mediavälineitä ja niiden käyttöä eri näkökulmista sekä tarkastellaan laajemmin meitä ympäröivän median vaikutuksia niin ihmisen toimintaan, hyvinvointiin kuin kasvuunkin. Mediakasvatuksessa opitaan ja opetetaan mediaan liittyviä asioita, sekä pyritään kehittämään niin kriittistä suhtautumista mediaan kuin aktiivista osallistumista media-aineistojen työstämiseenkin. Mustosen (2001) mukaan mediasuhteessa korostetaan aktiivisuutta, sillä mediaa tuotetaan, kulutetaan ja median avulla rakennetaan omaa identiteettiä. Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaidon ja mediatietämyksen kehittäminen. (Mustonen 2001, 119., Buckingham 2003, 4.)

Mediakasvatuksen tehtäviin kuuluu tiedon antaminen median käyttötapoihin liittyen sekä mediaesitysten tuottamiseen tarvittavien taitojen opettaminen. Yhdessä näistä tiedoista ja taidoista muodostuu medialukutaito, jota ihminen tarvitsee mediatulvassa selviytyäkseen. Kupiaisen ja Sintosen (2009, 31) mukaan mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta, jossa osallisena toimivat niin mediakulttuuri, kasvattaja kuin kasvatettavakin, ja jonka tavoitteena on medialukutaidon edistäminen. (Buckingham 2003, 4., Kupiainen & Sintonen 2009, 15, 31.) Medialukutaitoa käsittelen enemmän seuraavassa kappaleessa mediataitojen osa-alueena.

Mediakasvatus saa sisältönsä mediakasvattajien omista tulkinnoista päiväkodeissa, kouluissa ja kotona, joten sitä ei voida määritellä sellaisenaan. Mediakasvatusta voidaan

tulkita monin eri tavoin, sillä media on monikäsitteinen ja monikäytännöllinen ilmiö. (Kupiainen & Sintonen 2009, 31.) Lasta ja nuorta kuunteleva ja osallistava, lapsen ja nuoren mediatodellisuuden huomioiva mediakasvatus on mahdollisuus lapselle ja nuorelle, ei uhka (Mertala 2015, 45). Mediakasvatuksen tavoitteet ovatkin lopulta hyvin yksinkertaisia, sillä pyrkimyksenä on lasten ja nuorten tarvitsemien mediataitojen vahvistaminen, jotta lapsella ja nuorella on mahdollisuus kasvaa hyvinvoivaksi ja vastuulliseksi mediayhteiskunnan jäseneksi. (Takala & Takala 2019, 4.)

Vesterinen ym. (2015, 147) ovat määritelleet mediakasvatuksen ulottuvuudet, eli mediakasvatusta voidaan tarkastella neljässä ulottuvuudessa. Nämä neljä ulottuvuutta ovat ainedidaktinen ulottuvuus, mediaesitysten analyysin ja mediatuottamisen suhteen ulottuvuus, sosiaalinen ulottuvuus sekä tekniskäytännöllisen mediaosaamisen ulottuvuus. Ainedidaktiselle ulottuvuudelle muodostuu kaksi mediakasvatuksen muotoa, mediaosaaminen ja medially oppiminen. Mediaosaamisella viitataan median ymmärtämiseen ja medially oppimisella tarkoitetaan median hyödyntämistä moninaisten sisältöjen oppimisessa. Median hyödyntämisen merkitys on kasvamassa, sillä monimediaisuuden lisääntyminen vaikeuttaa mediakasvatuksen omiin oppisisältöihin rajautuvan opetussuunnitelmakohdan rakentamisen. Opetuksen kohteena olevat mediasisällöt eivät tunnu kuuluvan yhden median piiriin, eikä mediakasvatus yksinomaan minkään yhden aineryhmän tehtäväksi. Yksi mediakasvatuksen ulottuvuuksista näkyikin mediaosaamisen ja medially oppimisen välillä. (Vesterinen ym. 2015, 147.)

Mediakasvatukseen liittyy myös seksuaalikasvatus ja pelikasvatus. Seksuaalikasvatuksen asiantuntija Katriina Bildjuschkin mukaan seksuaalikasvatuksella tarkoitetaan sitä, että autetaan lasta ja nuorta löytämään oma tapa olla omassa seksuaalisuudessaan, omassa sukupuolestaan ja omassa kehossaan sekä toteuttamaan sitä. Pohja luodaan jo varhaisessa vaiheessa sen kautta, miten esimerkiksi seksuaalisuutta käsitellään ja miten kehon osista ja sukupuolesta puhutaan. Bildjuschkinin mukaan mediakasvatus ja seksuaalikasvatus liittyvät vahvasti toisiinsa, sillä valtaosa seksuaalisuuteen liittyvistä tiedoista saadaan mediasta. Lapsilta ja muorilta usein pihdataan seksuaalisuuteen liittyvää tietoa ja sen vuoksi seksuaalisuuteen liittyvät asiat kiinnostavat lapsia ja nuoria. Vaurioittavia ja pelottavia kokemuksia voi syntyä, jos nähdään liian nuorena sellaisia sisältöjä, joita ei pystytä käsittelemään. Aikuisten onkin tärkeä tarjota lapsille ja nuorille riittävästi mahdollisuuksia ja tietoa seksistä keskustelemiseen. Ongelmia syntyy, jos

seksuaalikasvatus jää täysin mediasisältöjen varaan, sillä esimerkiksi pornoa ei ole tarkoitettu informoimaan, vaan kiihottamaan. (Takala & Takala 2019, 37–38.)

Pelikasvatukseksi kutsutaan digitaaliseen pelaamiseen liittyvien kysymysten käsittelyä kasvatuksessa. Pelikasvatus on tavoitteellista, tarkoituksellista ja myönteistä vaikuttamista neuvomalla, tukemalla ja näyttämällä esimerkkiä. Digitaalinen pelaaminen, eli videopelaaminen, on pelaamista esimerkiksi tableteilla, älypuhelimilla ja tietokoneilla. On olemassa paljon erilaisia pelejä, jotka eroavat toisistaan niin teemoiltaan kuin muodoiltaan. Myös pelaamisen kulttuuri ja pelitilanteet ovat moninaisia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016, 7–10., Meriläinen 2020, 33, 44.)

Pelaamista tarkastellaan harvoin leikkinä, vaikka se voi olla hauskaa, stressiä lievittävää sekä hyvinvointia ja sosiaalisia suhteita ylläpitävää. Pelit voivat olla hauskuuden lisäksi myös opettavaisia. Pelaamalla voi oppia esimerkiksi strategista ajattelua, vieraita kieliä ja ongelmanratkaisua. Pelitutkija Mikko Meriläisen mukaan pelaamista ei kuitenkaan tulisi tarkastella vain oppimisen välineenä vaan ensisijaisesti hauskana harrastuksena. Pelikasvatus on mediakasvatuksen osa-alue, jossa opetellaan ymmärtämään pelaamiseen liittyviä ilmiöitä samalla tavalla kuin muitakin medioita. Peleissä, ja netissä muutenkin, voi olla aggressiivinen käytöskulttuuri ja vastaan voi tulla esimerkiksi transfobiaa, rasismia ja homofobiaa. Pelikasvatus on tapa tukea nuorten edellytyksiä väkivaltaisten sisältöjen ja vihapuheen kohtaamiseen. Niin kuin kaikessa muussakin kasvatuksessa, myös pelikasvatuksessa on ennen kaikkea kyse haastavien teemojen käsittelemisestä yhdessä nuoren kanssa sekä aikuisena läsnä olemisesta. (Takala & Takala 2019, 34.)

Pelaamisen rajoittamisen sijaan vanhempien tulisi keskustella pelien maailmoista ja opetella yhdessä lapsen kanssa pelimaailman ilmiöiden kriittistä tarkastelua. Pelaamisesta puhutaankin usein huolestuneeseen sävyyn, mutta huoli voi syntyä tiedon puutteesta, sillä pelaaminen on monille aikuisille vierasta. Pelitutkija Mikko Meriläisen mukaan riippuu tilanteesta, pitääkö lapsen tai nuoren pelaamisesta huolestua. Esimerkiksi alakuloinen, ahdistunut ja yksinäinen lapsi tai nuori voi pyrkiä lievittämään ahdistusta pelaamalla. Voi siis olla syytä huoleen, jos lapsi tai nuori esimerkiksi jättäytyy jatkuvasti pois koulusta. (Takala & Takala 2019, 34.) Videopelaamisen negatiivisiksi vaikutuksiksi on havaittu myös esimerkiksi yhteys keskittymisvaikeuksiin ja huonompaan koulumenestykseen. Videopeliriippuvuudella on havaittu olevan selkeä yhteys yksilön heikentyneisiin

akateemisiin saavutuksiin. Hyvällä itsekontrollilla taas on havaittu olevan parantava vaikutus akateemisiin saavutuksiin, joka tutkijoiden mukaan selittyisi sillä, että peleihin kuluu opiskeluaikaa, mikä luonnollisestikin heikentää opiskelutuloksia. (Kavalus 2019, 10., McNamee ym. 2015, 12–13.)

Useissa tutkimuksissa (esim. Lemmens ym. 2010, 42–45) on kiinnitetty huomiota siihen, miten väkivaltaiset pelit vaikuttavat lasten ja nuorten käyttäytymiseen. Tutkimustulokset vahvistavat, että väkivaltaiset pelit lisäävät aggressiivista käyttäytymistä. On myös havaittu, että muidenkin kuin väkivaltaisten pelien pelaaminen lisää aggressiivista käyttäytymistä. (Kavalus 2019, 14.) Väkivaltaisia ja seksuaalisia ärsykejä pidetään erityisen haitallisina pienille lapsille, sillä he saattavat käsittää ne helposti väärin. Tällaista piittaamattomuutta lapsista, jossa lapsen etu on alisteinen rahamarkkinoille ja mediakulttuurin viihteellisyydelle, voidaan nimittää rakenteelliseksi välinpitämättömyydeksi. (Korhonen & Valkonen 2006, 65.) Tutkimusten (esim. Lemmens ym. 2010, 42–45) mukaan 10-vuotiaiden suosikkipeleihin saattoi usein lukeutua K18-pelejä, jotka ovat sisällöltään vain aikuisille tarkoitettuja. Tällaiset pelit altistavat lapsia ja nuoria erittäin väkivaltaiselle, eroottiselle ja moraalisesti harmaalle aineistolle. Vanhempien välinpitämättömyys lastensa pelivalintoja kohtaan on merkittävä globaali ongelma. (Kavalus 2019, 7.)

2.2 Mediataidot

Tämän päivän kasvattajan suurimpia haasteita on kasvattaa lapsia ja nuoria mediatulvan keskellä, jossa selviytyäkseen tarvitaan täysin uusia tietoja ja taitoja (Tuominen & Mustonen 2007, 137). Vanhemmat usein jättävät lapsen ja nuoren medialaitteiden kanssa yksin ja yleisesti voidaankin ajatella lapsen ja nuoren pärjäävän hyvin, kun hän istuu hiljaa sohvalla nurkassa. Liian harvoin kuitenkin kiinnitetään huomiota siihen, mitä sisältöjä lapsi ja nuori käyttää, ja mihin kaikkeen hän pääsee medialaitteiden avulla käsiksi. Nykylapset ja nykynuoret tarvitsevat aikuisen tukea ja ohjausta, vaikka ovatkin syntyneet digitaaliselle aikakaudelle. Diginatiivius ei automaattisesti takaa sitä, että lapsilla ja nuorilla olisi riittävästi mediataitoja toimia turvallisesti internetissä. (Rahja 2013, 23.)

Mediasta lapset ja nuoret voivat oppia monia asioita niin hyvässä kuin pahassakin, esimerkiksi internetistä voi löytää ohjeita ruoanlaittoon, mutta samalla myös ohjeita syömishäiriön salaamiseksi (Mustonen 2012, 56). Media vaikuttaa suuresti esimerkiksi mielialoihin, tunteisiin, ajatteluun ja toimintaan. Suurin osa median vaikutuksista tapahtuu kuitenkin tiedostamatta. (Mustonen 2012, 53.)

Koski ja Tanskanen-Lehti (2016) ovat tutkineet median roolia lapsiperheissä. Heidän opinnäytetyönsä kirjallisuuskatsaus käsittelee mediankäyttöä lapsuuden eri ikäkausina, vanhempien suhdetta lasten mediankäyttöön, median vaikutuksia pienen lapsen kehitykseen sekä keinoja median haittojen vähentämiseksi. Heidän tutkimuksensa mukaan sähköinen media on yhä suurempi osa lapsiperheiden arkea medialaitteiden ja -sisältöjen lisääntyessä. Median ohjaimattomalla tai liiallisella käytöllä on todettu olevan kielteisiä vaikutuksia lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille. Liialliselle tai vääränlaiselle medialle altistumisen ehkäisemiseksi on pyritty rajoittamaan lasten ruutuaikaa. Lisääntyneet laitteet ja ohjelmatarjonta ovat kuitenkin tuoneet uusia haasteita lasten mediankäytön valvonalle. Myös vanhemman oma mediankäyttö heijastuu lapseen. Vanhempi on lapsen mediankäytön malli sekä vastuussa perheen mediankäytöstä. Vanhempien liiallinen mediaan uppoutuminen voi häiritä lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen muodostumista. (Koski & Tanskanen-Lehti 2016, 2.)

Mediataitoihin liittyy medioiden vastaanoton lisäksi median käyttö ja sen soveltaminen. Mediataitoihin kuuluvat esimerkiksi tietoisuus ympäröivästä mediasta ja median esitystavoista, eri viestintävälineiden tekninen hallinta, taito ilmaista itseään tuottamalla mediaa sekä taito osata etsiä tietoa sekä tulkita ja analysoida mediasisältöjä. (Räisänen 2013, 12.) Yhtenä osana mediataitoja voidaan myös pitää kykyä vastaanottaa ikäviä kommentteja (Uusitalo ym. 2011, 129). Tuominen ja Mustonen (2007) ovat nostaneet verkossa tarvittaviksi mediataidoiksi netissä käyttäytymisen, netin julkisen luonteen ymmärtämisen, kriittisyyden sekä omien vaikutusmahdollisuuksien tunnistamisen. On tärkeää tietää, miten netissä tulee käyttäytyä ja tulee myös ymmärtää, mitä netissä voi ja kannattaa julkaista. Lapsille ja nuorille ei ole aina selvää, kuinka paljon henkilökohtaista elämäänsä kannattaa internetissä jakaa. Kaikkia median tarjoamia tietoja kohtaan tulee myös olla kriittinen ja tietoyhteiskunnan kansalaisen yksi tärkeimmistä mediataidoista onkin tietää, mihin ja miten asioihin pystyy internetissä vaikuttamaan. (Tuominen & Mustonen 2007, 138., Wilska 2018, 49.)

Yksi mediataitojen osa-alueista on medialukutaito, joka yleisen tason määrittelyissä tarkoittaa kykyä etsiä ja käyttää informaatiota tarkoituksenmukaisesti eri tietolähteistä, mahdollisuutta tuottaa itse mediasisältöjä sekä kykyä ymmärtää ja arvioida lukemiaan mediasisältöjä kriittisesti (Kupiainen & Sintonen 2009, 92–94). Medialukutaidon käsite voidaan selittää omaehtoiseksi kyvyksi luoda merkityksellinen suhde omaan elinympäristöön sekä valmiudeksi toimia yhdessä muiden kanssa hyvän elämän ylläpitämiseksi ja sen saavuttamiseksi. Oppiessaan ymmärtämään niitä tapoja, joiden avulla mediaa tulee lukea, ihminen oppii käsittämään selkeämmin omaa elinympäristöään sekä sitä, miten muut sen näkevät. Ihminen oppii myös toimimaan muiden ihmisten kanssa yhteisen hyvän saavuttamiseksi, sekä ymmärtämään niitä suhteita, jotka yhteiskunnassa vallitsevat. (Salo 2006, 180., Frantti 2013, 13.)

Kirjaimellisesti otettua medialukutaidon käsitettä on pidetty jo jonkin aikaa ongelmallisena, sillä lukeminen ei enää riitä ja se on käsitteenä harhaanjohtava. Medialukutaito on verkon uusien mahdollisuuksien sekä sosiaalisen median myötä saanut uusia, osittain tunnistamattomia piirteitä esimerkiksi median vorovaikutteisuuden lisääntymisen myötä. Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteissa (OPS2 2016) medialukutaito määritelläänkin osaksi monilukutaitoa, samalla tavoin kuin visuaalinen lukutaito ja digitaalinen lukutaitokin. (Mertala 2015). Tuon tutkielmassani kuitenkin esiin vain medialukutaidon, sillä koen sen tutkimukseni kannalta merkityksellisimmäksi. On kuitenkin hyvä tiedostaa medialukutaidon olevan osa monilukutaitoa.

Medialukutaitoinen on tietoinen itsestään osana mediakulttuuria sekä tietoinen itsestään median käyttäjänä, ja kykenee näin torjumaan paremmin myös median kielteisiä vaikutuksia. Toisaalta medialukutaito voi myös edistää esimerkiksi yksilön voimaantumista, kriittistä ja luovaa ajattelua, itsekunnioitusta sekä asemaa kuluttajana ja kansalaisena. (Kupiainen & Sintonen 2009, 94–95.) Kriittiset mediataidot kuuluvat keskeisesti medialukutaidon osa-alueisiin. Kriittisillä mediataidoilla tarkoitetaan muun muassa taitoa ja tietoa jäsentää ja purkaa median taloudellisia ja poliittisia rakenteita, median toimintatapoja, analysoida mediaesityksiä sekä kykyä käyttää mediaa aktiivisesti ja omaehtoisesti niin yhteisöllisesti kuin yhteiskunnallisestikin. Herkmanin (2007) mukaan kriittisyydellä tarkoitetaan kykyä nähdä vallitsevien tietojen ja uskomusten taakse, jotta yhteiskunnalliset olot olisivat mahdollisimman tasa-arvoiset. Kriittisyydellä ei siis tarkoiteta kielteisyyttä, vaan uteliasta suhtautumista maailmaan sekä pyrkimystä katsoa

asioita usein silmin sen sijaan että ottaa koulun välittämän tiedon annettuna. (Herkman 2007, 35, 48.) Toimittaja ja mediakasvattaja Pauliina Grönholmin mukaan kriittisyys ei tarkoita sitä, että pitäisi epäillä kaikkea ja analysoida jokainen mediasisältö erikseen. Oleellista on tietoisuus siitä, että asioiden taustalla on aina erilaiset valinnat. (Takala & Takala 2019, 8.)

Mediakompetenssin käsitettä käytetään joissain yhteyksissä medialukutaidon synonyymina. Mediakompetenssilla tarkoitetaan toimijan taitoa ymmärtää mediaa sekä tunteita ja kokemuksia mediasta. Medialukutaidon ja mediakompetenssin käsitteillä on kuitenkin pieni ero, sillä mediakompetenssi viittaa tilanne- ja toimintavalmiuteen, jossa keskeistä on vahva toimijuus. Medialukutaito puolestaan on yksilön henkilökohtainen ominaisuus, jota voidaan kehittää. (Kotilainen 1999, 39.)

2.3 Medioitunut kulttuuri

Kulttuuri voidaan nähdä jatkuvasti muokkautuvana prosessina, sillä sitä tuotetaan monin eri tavoin. Medialla onkin nykyään todella suuri rooli kulttuurin muutosprosessissa. (Herkman 2001, 18.) Mediakulttuurilla tarkoitetaan yhteiskunnallista tilannetta, jossa suurin osa havainnoista saadaan jonkin median välityksellä. Median avulla muokataan, luodaan sekä levitetään kulttuuria, ja median muutosprosessissa on mukana jokainen mediaa käyttävä yksilö. (Suoranta 2001, 18., Sintonen 2018, 84.) Mediakulttuurilla on vahva paikka ihmisten ajatusten, tunteiden ja kokemusten muokkaajana (Kupiainen & Sintonen 2009, 129–131). Voidaan puhua sosiaalisesta, osallistuvasta internetistä, jossa käyttäjä nähdään kuluttajan lisäksi tuotantoon osallistuvana tekijänä (Sassi 2009, 36). Vuorovaikutuksellisuus on tärkeä motiivi median käytölle ja mediayhteiskunnassa elävää voidaankin kutsua niin median käyttäjäksi, kokijaksi, kuluttajaksi kuin tuottajaksikin (Seppänen & Väliaverron 2012, 6).

Yhä useampi ihminen elää niin sanotussa mediarikkaassa makuuhuonekulttuurissa, jossa jopa makuuhuoneet täyttyvät mobiililaitteista (Buckingham 2007, 77). Myös perinteiset yhteiskunnalliset instituutiot toimivat yhä enemmän median kautta ja viestintäinstituutiot ovat alkaneet korvata perinteisiä instituutioita muuttaen kokemuksemme entistä mediavälitteisemmiksi. (Buckingham 2007, 77., Wiio 2006, 35.) Nyky-yhteiskuntaa

voidaankin kutsua medioituneeksi, sillä median ja internetin käyttö on nykylapsille ja nykynuorille arkipäivää sen ollessa mukana päivän kaikissa askareissa.

Medioituneella yhteiskunnalla tarkoitetaan sitä, että ihmisten elämä määrittyy pitkälti median ja sen logiikan mukaisesti. (Wilska 2018, 35–36.) Eri medioiden läsnäolo nähdään jo itsestäänselvytenä ja medioiden merkitys jokapäiväisessä elämässä on jatkuvassa kasvussa (Seppänen & Väliverronen 2012). Wiio (2006) on tiivistänyt medioitumisen neljään kohtaan. Nämä kohdat ovat kokemusten muuttuminen median välittämiksi, perinteisten instituutioiden toimiminen median kautta ja sen ehdoilla, perinteisten instituutioiden korvautuminen viestintäinstituutioilla sekä median kasvu ja mediateknologian lisääntyminen. Lasten ja nuorten elämä nähdään voimakkaimmin medioituneena ja medioita käytetäänkin lähes koko ajan lasten ja nuorten keskuudessa. Lapset ja nuoret käyttävät jopa useampaa eri mediaa samanaikaisesti. (Wiio 2006, 34–35., Wilska 2018, 35–36.)

Medioitumista tapahtuu myös laajemmin kuin vain yksityiselämän ja vapaa-ajan alueilla, sillä se koskee koko yhteiskuntaa, sisältäen esimerkiksi julkiset palvelut ja työelämän. Mediakulttuurin kasvun myötä myös kulutus on kasvanut, sillä uusia mediatuotteita syntyy jatkuvasti ja niitä myydään kuluttajille välttämättöminä. Teknologia myös kehittyy nopeasti, perinteinen media korvautuu uusilla medioilla ja tekoälyratkaisut yhdistyvät vahvemmin eri medioiden käyttöön. Varmaa siis on, että digitaalinen media monipuolistuu. Medioiden kehitys ei kuitenkaan tarkoita vain sitä, että uusia medioita syntyy, vaan myös vanhoja medioita käytetään eri tavoin. Esimerkiksi suoratoistopalveluiden avulla televisio-ohjelmia voidaan katsoa milloin vain. (Wilska 2018, 36–50., Valkenburg & Piotrowski 2017, 2.)

James Lull (1990) on kehittänyt teorian median käytöstä. Lull (1990) jakaa median sosiaalisen käytön rakenteelliseen (structural) ja suhteelliseen (relational) käyttöön. Rakenteelliseen käyttöön liittyy television ympäristöllinen (environmental) käyttö, johon sisältyy television rooli luomassa jatkuvaa taustääntä. Televisio myös takaa jatkuvaa verbaalista tiedonvälitystä kotoisten askereiden ja henkilöiden välisen vuorovaikutuksen taustalla. Läntinen (2012) on lisännyt tähän teoriaan myös television olemassaolon fyysisenä laitteena. Rakenteelliseen käyttöön kuuluu myös säätelevä (regulative) käyttö, joka huomioi television toimintaa ja ajankäyttöä rytmittävän ominaisuuden. Television

katsomista voidaan käyttää palkintona hyvin hoidetusta työstä, sen käyttö voi olla vapaata ja valikoivaa tai se sen käyttö voi olla vaihtoehto yksinäisyydelle. (Lull 1990, 35–36., Läntinen 2012, 56.)

Median suhteelliseen käyttöön sisältyy television rooli kommunikoinnin helpottajana (communication facilitation). Television katsominen voi olla itsessään helpottavaa, mutta sen aukaiseminen voi myös poistaa sosiaalista vaivaantuneisuutta ja herättää puheenaiheita. Televisio voi siis luoda lähtökohtia vuorovaikutukselle. Televisio on myös välikappale fyysiselle ja verbaaliselle kontaktille tai niiden laiminlyönnille (affiliation/avoidance). Se voi vahvistaa perheen välisiä suhteita sekä vähentää konflikteja. Suhteelliseen käyttöön liittyy myös television rooli edistämässä sosiaalista oppimista (social learning). Televisio antaa käyttäytymismalleja, toimii informaation lähteenä sekä auttaa ratkaisemaan ongelmia. Viimeiseksi Lull (1990) näkee television vallankäytön välineenä (competence/dominance). Yksilö voi vahvistaa rooliaan perheessä television avulla, television toimiessa auktoriteetin kyseenalaistajana sekä kontrollin ja tiedon vahvistajana. (Lull 1990, 36–44, Läntinen 2012, 57–58.)

Medialla on myös suuri rooli siinä, miten eri ikäisten elämäntavat muotoutuvat ja samalla se myös vaikuttaa identiteetin muotoutumiseen. Medioituminen vaikuttaakin jossain määrin jokaisen ihmisen arkeen ja elämäntapaan. (Wilska 2018, 50.) Medioitunut ympäristö tuottaa lapsen ja nuoren elämään asioita, joita lapsi ja nuori ei muutoin välttämättä kohtaisi. Esimerkiksi maailmanlaajuiset ongelmat ja kriisit on otettava vastaan siten, kuin se televisiossa esitetään. (Korhonen & Valkonen 2006, 65.) Media, erityisesti sosiaalinen media, antaa myös lapsille ja nuorille monia tapoja ja mahdollisuuksia identiteetin rakentamiseen (Valkenburg & Piotrowski 2017, 88). Käsittelenkin sosiaalista mediaa omana kappaleenaan (3.2) etenkin identiteetin rakentumisen näkökulmasta.

On myös muistettava, että vaikka länsimaissa eletään niin sanottua digitaalista aikakautta, ei kaikkialla ole näin, eikä edes länsimaissa kaikilla ole yhtäläistä pääsyä median pariin tai mahdollisuutta käyttää mediateknologisia laitteita. Median saavutettavuuteen voi vaikuttaa esimerkiksi sosioekonominen tausta. (Kupiainen 2013, 11.) Myös syrjäytyminen on saanut digitaalisia muotoja digitaalisessa yhteiskunnassa. Digitaidot ovat keskeisessä asemassa itseilmaisun ja osallisuuden välineenä, mutta myös edellytys yhteiskunnassa

toimimiselle. Ilman uusinta tekniikkaa on vaikea olla osana yhteisöä. Digitaalinen syrjäytyminen tarkoittaa kyvyttömyyttä osallistua vertaistensa seuraan verkossa sekä kyvyttömyyttä hyödyntää erilaisia sähköisiä palveluita. Taustalla voi olla puutteellinen osaaminen, mutta digitaalisen tasa-arvon näkökulmasta on tärkeää myös tieto- ja viestintäteknologian saatavuus. Digitalisaation edetessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei ulkopuolelle jäisi jo valmiiksi marginaalisessa asemassa olevat. (Takala & Takala 2019, 24.)

3 Media kasvuympäristönä

3.1 Diginatiivit

Lapset ja nuoret omaksuvat uudet elämäntyyliä ja keksinnöt muita sukupolvia luontevammin ja nopeammin, joten he ovat luonnollisia digitaalisen median vastaanottajia (Wilska 2018, 41). Diginatiivilla tarkoitetaan internetin, tietokoneiden, digitaalisen musiikin ja videopelien aikakauden lapsia ja nuoria, eli digitaalisten välineiden aikakauden lapsia ja nuoria. Virallista määritelmää sille ei ole, mutta yleisesti diginatiiveilla tarkoitetaan 1990-luvulla ja sen jälkeen syntyneitä. Prenskyn (2001) mukaan diginatiivit puhuvat digitaalisen ajan kieltä ja heille on ominaista useiden informaatiolähteiden samanaikainen käyttö sekä grafiikan suosiminen tekstin sijaan. (Prensky 2001, 1–2., Haasio 2016, 11.) Diginatiiveille internet on itsestäänselvyys, joka on ollut aina olemassa. Diginatiivien vanhemmille netti taas on tullut osaksi arkea vasta myöhemmällä iällä ja nyt näillä vanhemmilla sukupolvilla onkin kasvatusvastuu digitaalisen ajan lapsista ja nuorista, joille digitaaliset ympäristöt ovat yksi tärkeimmistä kasvuympäristöistä. (Jaakkola 2010, 45–46.)

Diginatiivius ei kuitenkaan kerro mitään lasten ja nuorten mediataidoista, sillä mediataidot eivät kehity runsaan median käytön myötä itsestään, vaan tarvitaan mediakasvatusta. Esimerkiksi tiedon luotettavuuden arviointi ja arvovalinnat ovat asioita, joihin tarvitaan mediakasvatusta. Digitaalinen kuilu diginatiivien ja heidän vanhempiansa välillä voi kuitenkin tuoda haasteita kasvatukseen kasvattajien ja kasvatettavien erilaisten toimintatapojen myötä. (Jaakkola 2010, 38–46.)

Digitaalisiksi maahanmuuttajiksi kutsutaan vanhempia sukupolvia, jotka eivät ole syntyneet digiaikaan, vaan ovat omaksuneet digitaalisen teknologian vasta aikuisiällä (Palfrey & Gasser 2008, 4). 1990-luvulla nuorista tuli monissa perheissä perheen teknisiä asiantuntijoita heidän omaksuttuaan verkon käytön. Nykypäivänä netin ollessa osa jokaisen arkea, eivät lasten ja nuorten vanhemmat välttämättä koe verkossa toimimista kuitenkaan yhtä luontevaksi kuin jälkikasvunsa. Lapset ja nuoret ovat myös vanhempia sukupolvia aktiivisempia verkon sisällön tuottajia ja käyttäjiä, minkä vuoksi monista internetin sisällöistä on muodostunut nuorten keskinäistä kulttuuria. (Joensuu 2011, 14.)

Jantunen (2022) on tutkinut alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia lasten digitaalisen teknologian käytöstä, sekä sitä, millaista tukea vanhemmat kaipaavat asiassa ja millaisia toiveita heillä on. Tuloksissa ilmeni vanhempien tunnistaneen digitaalisen teknologian käytöllä olevan niin positiivisia kuin negatiivisiakin vaikutuksia lapsiin. Vanhemmilla oli myös useita, erilaisia suhtautumistapoja ruutuaikaan, rajoittamiseen ja sääntöihin. Sekä voimakkaasti että vain vähän rajoittavat vanhemmat toteuttivat keskustelemaan vanhemmuuden periaatteita ja vanhemmat kaipasivat selkeästi nykyistä enemmän tukea alle kouluikäisten mediakasvatukseen. (Jantunen 2022, 2.)

Sosiaalisen median ja internetin tärkeys sekä näiden lisääntynyt rooli korostuu nykyisten digitaalisten keskuudessa. Nykylapsilla ja -nuorilla on jo pienestä pitäen paljon medialaitteita. (Wilska 2018, 40., Uusitalo ym. 2011, 27.) Internet tarjoaa lapsille ja nuorille alustan, jossa identiteettiä voi kokeilla ja esittää monin tavoin. Myös uudenlainen yhteisöllisyys on internetin avulla mahdollista ja media sekä kehittyneet liikennevälineet ovatkin niin sanotusti pienentäneet maailmaa tuoden ihmisiä lähemmäksi toisiaan. Median ja kehittyneiden liikennevälineiden avulla on mahdollista paneutua esimerkiksi ulkomaiden tapahtumiin lähtemättä fyysisesti ulkomaille. Myös esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisuuden ja kauneuden ihanteet levittyvät ja vakiintuvat ympäri maailmaa median kautta. (Lehtikangas 2015, 21., Herkman 2001, 20.) Seuraavassa kappaleessa käsitellenkin tarkemmin sosiaalista mediaa, jolla on suuri vaikutus identiteetin rakentumiseen.

3.2 Sosiaalinen media

Sanastokeskuksen (2010, 13–14) mukaan sosiaalinen media on tietotekniikkaa ja tietoverkkoja hyödyntävä viestinnän muoto, jossa käsitellään käyttäjälähtöisesti ja vuorovaikutteisesti tuotettua sisältöä sekä ylläpidetään ja luodaan käyttäjien välisiä suhteita. Sosiaalinen media syntyi terminä kuvaamaan tilannetta, jossa kuka tahansa voi julkaista audiovisuaalista materiaalia internetiin (Sassi 2009, 33). Esimerkiksi YouTube voidaan nähdä joukkoviestimenä, jonka avulla tavoitetaan suuri joukko vastaanottajia ja sitä voidaan pitää perinteistä joukkoviestintää tasavertaisempana viestintätapana, sillä se mahdollistaa jokaiselle sisältöjen kommentoimisen ja niiden levittämisen (Seppänen & Väliaverron 2012). Yhä useampi lapsi ja nuori päätyy tuottamaan sisältöjä

ammattimaisesti internetiin ja esimerkiksi YouTubeen on helppo luoda omia videoita muiden katseltavaksi. (Wilska 2018, 46–47.)

Matsin (2020) tutkimuksen mukaan sosiaaliseen mediaan liittyy olennaisesti se, että ihmiset ovat osa jotain yhteisöä. Yhteisöön kuuluminen ja tunne siitä erottuivat tutkimuksessa mielialaa nostavina asioina. Sosiaalisen median kautta ihminen pystyy rakentamaan sosiaalisen yhteyden toisiin. Hyvinvoinnin kannalta kielteisinä kokemuksina sosiaalisessa mediassa nähtiin muun muassa vertailu ja kateus. Bockin (2017) mukaan puolet ihmisistä haluaa julkaista optimistisia asioita sosiaaliseen mediaan, mikä johtaa helposti siihen, että omaa elämää aletaan vertailemaan muiden niin kutsuttuun kiiltokuvaelämään. Harvemmin sosiaaliseen mediaan päivitetään asioita kaikista huonoimmista hetkistä, joten oma elämä saattaa helposti näyttäytyä huonona, mikäli sitä vertaa sosiaalisen median muokattuun ja pintapuoliseen kuvaan elämästä. (Matsi 2020, 40–43.)

Polo ja Ståhl (2021) ovat tutkineet sosiaalisen median näyttäytymistä lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutussuhteessa vanhempien kokemana. Heidän tutkimuksensa tavoitteena oli saada kuvaa somen luomista vanhemmuuden ihanteista ja paineista sekä siitä, millaisena vanhemmat ne kokevat. Tuloksissa nousi esiin, että äidit kokivat sosiaalisen median vaikuttavan läsnäoloon, eikä sosiaalisen median käyttämisestä ollut hyötyä vuorovaikutussuhteeseen lapsen kanssa. Äitien mukaan kännykän vaikutus vuorovaikutukseen korostui enemmän kuin sosiaalinen media. Sosiaalinen media myös loi niin ihanteita kuin paineitakin äideille. (Polo & Ståhl 2021, 2.)

Sosiaalinen media antaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden vahvistaa itsetuntemusta. Sosiaaliseen mediaan on helppoa julkaista sisältöjä sekä jakaa omia mielipiteitään ja kokemuksiaan (Judd & May 2019, 333., Sassi 2009, 35.) Toisaalta mediaan laitettavaa sisältöä voi myös valikoida tarkkaan, jolloin on mahdollista vaikuttaa siihen informaatioon, mitä muut saavat. Tämä ei olisi mahdollista esimerkiksi kadulla vastaan tulevan ihmisen kohdalla ja mediassa nähdäänkin esimerkiksi sellaisia kuvia kehoista, joita ei muuten näkisi. (Boyd 2008, 129., Valkenburg & Piotrowski 2017, 88.) Esimerkiksi mainonnassa määritetään ihannekehon rajoja, mutta siihen liittyy ristiriita. Kukaan ei täytä kehollista ideaalia, sillä ideaalikeho ei ole olemassa. Ideaalikeho on siis tavoittamaton, mutta silti sitä tavoitellaan. (Rossi 2007, 133.)

Lapset ja nuoret käyttävät medioita ja internetiä monipuolisesti esimerkiksi sisältöjen jakamiseen ja kommentoimiseen, pelaamiseen sekä uutisten seuraamiseen (Merikivi ym. 2016, 26). Lapsilla ja nuorilla median parissa vietetty aika painottuu etenkin viihteelliseen toimintaan ja vuorovaikutukseen. Suurin osa internetissä vietetystä ajasta tapahtuukin nimenomaan sosiaalisessa mediassa. (Aarnio & Multisilta 2012, 8–10., Wilska 2018, 46.) Sosiaalisia medioita käytetään usein sosiaalisista syistä, eli siksi että ystävätkin niitä käyttävät. Medioiden parissa vietetään paljon aikaa myös tylsyyden vuoksi. (Boyd 2008, 126–127.)

Vuonna 2019 tehdyn tutkimuksen (Some ja nuoret 2019) mukaan lapset ja nuoret käyttävät sosiaalista mediaa ensisijaisesti yhteydenpitokanavana ystävien kanssa ja usein sosiaalisen median käyttö muodostuu tavaksi. Lapsille ja nuorille on tärkeää, että heidän tuottamaa mediasisältöä kommentoidaan ja siitä tykätään ja että etenkin heidän ystävänsä reagoivat tuotettuun sisältöön. (Some ja nuoret 2019.) Voidaan siis ajatella sosiaalisen median perimmäisen tarkoituksen olevan ihmisten hyväksytyksi ja nähdyksi tulemisen tarpeiden täyttäminen, ihmisten tapaaminen ja iloisten kokemusten saaminen. Sosiaalisen median avulla saadaan myös tietoa siitä, mitä ympärillä tapahtuu. (Mäntymäki 2012, 20.)

Lasten ja nuorten hyvinvointia ja median käyttöä koskeva keskustelu pyörii usein kahden mielipiteen ympärillä, joista toisen mukaan puhelimesta löytyy koko lapsen ja nuoren maailma ja toisen mukaan liika puhelimen käyttö tuhoaa lasten ja nuorten niskat ja aivot. Sosiaalinen media on tärkeä osa nuorten sosiaalisia suhteita ja hyvinvointia. Sosiaalipsykologi Suvi Uski sanoo sosiaalisen median tarjoavan lapsille ja nuorille mahdollisuuden hoitaa itsenäisesti ihmissuhteitaan. Osa yksinäisistä ihmisistä on esimerkiksi löytänyt seuraa ja ihmissuhteita sosiaalisesta mediasta. (Takala & Takala 2019, 27.) Myös ujon henkilön on helpompi ottaa sosiaalisen median kautta kontaktia muihin ihmisiin kuin kasvotusten, sillä sosiaalisessa mediassa voi vaikuttaa paremmin siihen, mitä itsestään paljastaa (Mustonen 2012, 58).

Media tarjoaa myös käsityksiä siitä, millaisia ovat suositut lapset ja nuoret, ketkä menestyvät ja ketkä eivät. Sosiaalinen media antaa siis lapsille ja nuorille mahdollisuuden olla kuin suosittu, eli käyttäytyä tietyllä tavoin sekä näyttää ja kertoa elämästään vain ne puolet, jotka sopivat menestyneen ihmisen elämään. Internet mahdollistaa erilaisia itseilmaisun tapoja, jotka voivat olla täysin irrallisia yksilön offline-minuudesta. Online-

minuudet mahdollistavat palautteen saannin, eli nuori saa käsityksen siitä, miten muut kokevat hänet. (Salokoski & Mustonen 2007, 56–57., Morahan-Martin & Schumacher 2000.)

Varhaisnuoruudessa aletaan irrottautua vanhemmista ja ikätoverit alkavat täyttää vanhempien jättämää aukkoa läheisissä ihmissuhteissa. Kaverit ja muut ikätoverit ovat välttämättömiä lapsen ja nuoren identiteetin rakentumiselle, sillä heidän seurassaan lapsi ja nuori voi ilmaista itseään tavoin, joilla ei yksin uskaltaisi. Tämä lisää lapsen ja nuoren itsevarmuutta, sillä lapsi ja nuori luopuu hieman omasta yksilöllisyydestään ja hyväksyy ryhmän jäsenten kanssa jaetun minuuden ja identiteetin myös itselleen. Hyvät ystävyysuhteet sekä vertaisryhmän hyväksyntä ja suosio lapsuudessa ja nuoruudessa ennustavat hyvää mielenterveyttä ja normaalia kehitystä aikuisuudessa. (Punamäki ym. 2011, 14.)

Sosiaalinen tuki suojelee lasta ja nuorta psyykkisesti kuormittavissa tilanteissa ja kokemusten jakaminen auttaa emootioiden kehityksessä, pärjäämisessä sekä identiteetin muotoutumisessa. Ryhmien ulkopuolelle jääminen taas häiritsee lapsen ja nuoren tervettä psyykkistä kehitystä. Sosiaalisen median palvelut auttavat siinä, että identiteetin kehittymisen ratkaisevassa vaiheessa offline-maailmassa ikätovereidensa hyljeksimä lapsi ja nuori voi löytää oman samanhenkisen ryhmänsä, jonka ryhmäidentiteetin ottaa itselleen. (Aalberg & Siimes 2007, 72–73., Punamäki ym. 2011, 14.)

Zhao (2005) on luetellut tutkimuksessaan kolme syytä, joiden vuoksi murrosikäiset haluavat tutustua tuntemattomiin ihmisiin online-maailmassa. Ensimmäinen syy on identiteetin rakentaminen, oman paikkansa etsiminen ja halu poistua totutuilta paikoilta sekä nähdä maailmaa. Internet on tuonut virtuaalisesti koko maailman osaksi lasten ja nuorten elämää, eikä heidän tarvitse enää poistua konkreettisesti kotoaan. Toinen syy on se, että internet koetaan emotionaalisesti ja henkisesti turvallisemmaksi paikaksi tutustua uusiin ihmisiin kuin offline-maailma. Lapsuuteen ja nuoruuteen kuuluu epävarmuutta muiden suhtautumisesta itseensä. Online-maailmassa ei tarvitse huolehtia esimerkiksi nolostumisesta, kun kasvokkaisen kommunikoinnin välissä on tieto- ja viestintätekninen laite. Kolmas syy on lasten ja nuorten tarve löytää samankaltaista seuraa ja käydä syvällisiä sekä avoimia keskusteluja heidän kanssaan. (Zhao 2005.)

3.3 Kiusaamisen uudet muodot

Omaa identiteettiä on mahdollista rakentaa uusin tavoin sosiaalisessa mediassa. Esimerkiksi eri alustoilla voi esiintyä monin tavoin ja saada palautetta välittömästi tykkäysten ja kommenttien kautta. Internetissä ihmisten puhetyyli muuttuu usein suuremmaksi, varsinkin jos viestintä tapahtuu anonyymisti. Osa lapsista ja nuorista kuitenkin ymmärtää, että internetissä kommunikointi on erilaista ja välillä ilkeät kommentit liittyvät siihen. Parhaimmillaan sosiaalinen media voi siis parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia ja vahvistaa identiteettiä, mutta kääntöpuolena on se, että ilkeät kommentit voivat myös satuttaa. (Takala & Takala 2019, 27., Mustonen 2012, 58., Uusitalo ym. 2011, 129.)

Sosiaaliin suhteisiin voi liittyä positiivisten asioiden vastapainona kiusaamista ja häirintää. Kiusaaminen on toistuvaa ja pitkäaikaista henkistä, sosiaalista ja ruumiillista väkivaltaa, jonka kiusaaja tai kiusaajat kohdistavat kiusattuun. Kiusaamista on vaikea määrittää, sillä kiusaaminen on subjektiivinen kokemus, joka tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Jotkut lapset ja nuoret voivat esimerkiksi kokea, että tietynlainen kiusaaminen kuuluu internetin maailmaan ja tällöin he saattavat jättää kiusaamisen omaan arvoonsa, eivätkä loukkaannu siitä (Aarnio & Multisilta 2012, 14). Kiusaajatkaan eivät aina ymmärrä tekojensa vakavuutta. Ei siis ole keskeistä löytää yksiselitteistä määritelmää kiusaamiselle sen subjektiivisen aspektin vuoksi. (Harjunkoski & Harjunkoski 1994, 19., Hamarus, 2008, 12., Salmivalli 1998, 30.)

Kaikki lasten ja nuorten sosiaaliset suhteet eivät siis ole hyvinvointia vahvistavia. Yksityisen tiedon ja valheellisen tiedon levittäminen ovat esimerkkejä verkkokiusaamisesta. Kiusaamista voi kohdata missä tahansa palvelussa. Sosiaalipsykologi Minttu Salmisen mukaan kiusaaminen voi vaikuttaa pahimmillaan koko lapsen ja nuoren ystäväpiiriin, jos esimerkiksi valheellista tietoa levittää eteenpäin joku läheinen ystävä. Salmisen mukaan verkossa tapahtuva kiusaaminen voi aiheuttaa lapsessa ja nuorella jopa voimakkaamman reaktion kuin niin sanottu perinteinen kiusaaminen, sillä verkossa kiusaamisesta jää jälki sosiaaliseen mediaan ja kiusaamisella on yleisö. Verkossa kiusaaminen voi seurata lasta ja nuorta kaikkialle ja pahimmillaan vaikuttaa nuoren identiteettiin. Ratkaisuna kiusaamisen lopettamiselle ei voi koskaan olla median käytön lopettaminen tai sosiaalisen median kieltäminen lapselta ja nuorelta, vaan ainoa tapa

kiusaamistapausten ratkaisemiseksi on selvittää tilanne yhdessä lapsen ja nuoren kanssa ja saattaa kiusaajat vastuuseen teoistaan. (Takala & Takala 2019, 30–31.)

Kiusaamisilmiölle on olemassa monia syitä, kiusaamista voidaan esimerkiksi perustella uhrin ja kiusaajan persoonallisuudella. Pelkkien persoonallisuuspiirteiden tutkiminen ei kuitenkaan voi antaa täydellisiä vastauksia, sillä ihmissuhteet ovat mutkikkaampia. Myös kiusaamistilanteiden syntyyn vaikuttavat monet eri tekijät, kuten koulun ilmapiiri, koulun johdon asenteet sekä opettajien sitoutuneisuus ja kiinnostuneisuus. Myös vanhempien asenteet ja luokan ilmapiiri vaikuttavat kiusaamistilanteiden syntyyn. Oppilaiden persoonallisia ominaisuuksia ei voida kuitenkaan vähätellä, sillä oppilaiden kypsyyden ja myönteiset voimavarat vaikuttavat myös osaltaan kiusaamistilanteiden syntyyn. (Höistad 2003, 107–108.)

Salmivallin (2003) mukaan kaikilla koululaisilla ei ole yhtä suurta todennäköisyyttä tulla kiusatuksi. Kiusatuksi tulemisen riskiä lisäävät muun muassa ulkoinen olemus, kuten lihavuus tai laihuus, kasvatuskäytännöt, kuten perhetausta tai alistava kontrolli sekä temperamentti, kuten arkuus tai vetäytyminen. Epävarmuus ja huono itsetunto alistavat herkästi koulukiusaamiselle, sillä heikomman kimppuun on helpompi käydä. Koulukiusaajissa puolestaan on usein aggressiivisuuden ja kontrolloinnin piirteitä. Yleensä myös kiusaajien vanhemmat ovat liian sallivia tai tunnekyliä. (Salmivalli 2003, 30–31.)

Koulukiusaamisen tapahtuessa virtuaalimaailmassa, kutsutaan ilmiötä nettikiusaamiseksi. Nettikiusaamiseksi luokitellaan muun muassa toisena henkilönä esiintyminen, ilkeiden ja loukkaavien asioiden sanominen, uhkailu, seksuaaliselle materiaalille altistaminen vastapuolen tahtomatta, ryhmän ulkopuolelle jättäminen sekä juorujen, valheiden tai toisen yksityisasioiden levittäminen. Nettikiusaaminen ei siis poikkea paljoakaan offline-maailman kiusaamisesta, ympäristöt vain ovat muuttuneet ja laajentuneet niin, ettei kiusaamista pääse pakoon missään sosiaalisen median ulottuessa joka paikkaan. (Lankshear & Knobel 2010.) Huhtalan (2007) tutkimuksen mukaan nettikiusaaminen ei välttämättä liity koulukiusaamiseen, sillä hänen tutkimuksessaan 64 % kiusatuista kertoi joutuneensa tuntemattoman ihmisen kiusaamaksi mikä viittaisi siihen, että nettikiusaaminen voi olla paljon koulukiusaamista laajempi ongelma. (Huhtala 2007, 62.)

Suomessa toimii aktiivinen nettipoliisiryhmä, jonka työtehtäviin kuuluu näkyvän poliisityön tekeminen internetissä. Tällä toiminnalla pyritään madaltamaan kynnystä ottaa yhteyttä virkavaltaan, ennaltaehkäisemään rikoksia sekä puuttumaan nopeasti erityisesti internetissä tapahtuneisiin rikoksiin. (Nettipoliisi 2023.) Vierelä (2013) on tutkinut 5–6-luokkalaisten käsityksiä internetissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen ja siihen puuttumiseen liittyen. Hänen tutkimuksessaan ilmeni, että nettipoliisi on tutkimukseen osallistuneille tuttu. Vierelän (2013) mukaan voidaan nähdä, että koulukiusaaminen koetaan vakavana, kun ongelmaan puuttumisessa hyödynnetään virkavaltaa. Yhteydenotot poliisiin myös viittaisivat siihen, ettei nettikiusaamista pidetä koulukiusaamisena, vaan vapaa-ajan ongelmana, jolloin vanhemmat ottavat suoraan yhteyttä poliisiin eivätkä kouluun. (Vierelä 2013, 58.)

Shariff ja Churchill (2010) esittelevät neljä isointa myyttiä liittyen nettikiusaamiseen. Ensimmäinen myytti on se, että nettikiusaaminen olisi täysin hallittavissa oleva asia. Opettajat ja vanhemmat saattavat helposti vähätellä tilanteen vakavuutta olettaen, että se on helposti lopetettavissa. Oppilaat tarvitsisivat paljon enemmän opastusta aikuisilta siihen, miten netissä tulisi käyttäytyä ja heille tulisi tehdä selväksi, että nettikiusaamisellakin on seuraukset. Ei voida olettaa, että kehitysasteella olevat lapset ja nuoret osaisivat käyttäytyä hyvien tapojen mukaisesti, kun heidät päästetään täysin ilman valvontaa ja opastusta nettiin. On mahdotonta valvoa kaikkia paikkoja, mutta jo sillä, että vanhemmat tai opettajat käyttäisivät itse sosiaalista mediaa ja seuraisivat mitä siellä tapahtuu, voi olla merkittävä vaikutus kiusaamisen vähentämiseksi. (Shariff & Churchill 2010.)

Toinen myytti nettikiusaamisesta on se, että tieto- ja viestintäteknologia antaisi lapsille ja nuorille liian paljon valtaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa ja että, tieto- ja viestintäteknologia sekä sosiaalinen media olisivat ongelman alkulähde. Tätä myyttiä ylläpitää todennäköisesti se, etteivät aikuisten median käyttötaidot ole useinkaan yhtä monipuoliset kuin nuoremmalla sukupolvella. Tulisikin muistaa, ettei sosiaalinen media itsessään ketään kiusaa, vaan sen käyttäjät. (Shariff & Churchill 2010, 3–5.) Kolmas nettikiusaamiseen liittyvä myytti on uskomus siitä, että estot ja rajoitukset lopettaisivat kiusaamisen ja neljäs myytti on uskomus siitä, että täydellinen nollatoleranssi saisi lapset ja nuoret kontrolliin. Nollatoleranssiin liittyy usein jokin selkeä rangaistus, kuten jälki-istunto, vaikka tärkeämpää olisi saada lapset ja nuoret oppimaan virheistään sekä puhumaan siitä, miksi

he kiusaavat ja millaisia vaikutuksia kiusaamisella on. Avoimempi ja keskustelevampi yhteys oppilaiden ja henkilökunnan, sekä kodin ja koulun välillä parantaa ilmapiiriä, mikä jo itsessään vähentäisi kiusaamista. (Shariff & Churchill 2010, 6–7.)

4 Tutkimuksen tavoite ja toteutus

4.1 Tutkimuksen tavoite, toteutus ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tarkoituksena on tuoda esiin, millaisia median liittyviä hetkiä perheissä ilmenee sekä sitä, miten mediakasvatus ja mediataidot näyttäytyvät reality-ohjelman kasvatustilanteissa. Tutkimuskysymykseni on: Millaisia mediahetkiä reality-ohjelman kasvatustilanteissa ilmenee?

Koen tämän tutkimuskysymyksen jättävän tilaa mediahetkien ilmenemiselle ja mediakasvatuksen, mediataitojen sekä yleisesti mediakulttuurin näkymiselle. Tutkimuskysymys on väljä ja antaa tilaa tarkastella esiintyviä mediahetkiä käsitteellisesti eri näkökulmista, kuten mediataitojen ja mediakasvatuksen eri osa-alueiden näkökulmista. Oletuksena on, että kun puhutaan erilaisista taidoista, ne eivät ole vain yksilön taitoja, vaan ne näkyvät myös sosiaalisessa ja yhteiskunnallisessa ulottuvuudessa.

Tutkimus on toteutettu laadullisin menetelmin. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei aina ole tuottaa yleistävää, kaiken kattavaa tietoa. Henkilöt, joita tutkitaan ja joilta tietoa kerätään, omaavat kokemusta tai tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Laadulliseen tutkimukseen kuuluu keskeisesti kulttuurin käsite sekä merkityksellisen toiminnan selittäminen. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on yksilön omien tulkintojen ja merkitysten korostaminen (Vilka 2021, 94). Tutkijan subjektiivisimmatkaan tulkinnat elämismailmasta eivät kuitenkaan ole merkitysten tutkimuksessa ainutkertaisia tai yksilöllisiä. Merkitysten tutkimuksessa on huomioitava tutkijoiden omat elämäkokemukset ja niiden yhdistyminen kulttuurin esitysmuotoihin, sillä näin yksilö luo omat merkityksensä (Schwandt 1998, 235., Valkonen 2012, 32–33.)

4.2 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tutkimusaineiston olen kerännyt MTV3 -kanavalla esitettävästä reality-ohjelmasta Supernanny Suomi. Supernanny Suomi reality-ohjelmasta on vuoteen 2023 mennessä esitetty neljä tuotantokautta sisältäen 42 jaksoa. Reality-ohjelmassa erityistason perhe- ja psykoterapeutti, Supernanny Pia Penttala auttaa perheitä, jotka kaipaavat neuvoja arjen

haasteisiin. Pia Penttala on lastensuojelualan ammattilainen ja lasten kuntouttavaan työhön erikoistunut psykoterapeutti. Pia on työskennellyt lasten ja perheiden hyvinvoinnin parissa jo yli 20 vuotta. Jokaisen jakson alussa Pia esitellään lyhyesti ja Pia itse kertoo esittelypätkässä muun muassa sen, että hänelle tärkeintä työssään on kohdata vanhempia ja opettaa heitä näyttämään tunteensa rohkeasti, koska sillä tavoin he luovat lapselle hyvän kasvualustan. Jokaisen lapsen pitää saada tuntea olevansa rakastettu ja tärkeä juuri sellaisena kuin hän on. (esim. kausi 4, jakso 2.)

Ohjelma on samaan aikaan viihteellinen reality- ja lifestyle-ohjelma, mutta myös opettavainen. Reality-ohjelmat määritellään käsikirjoittamattomiksi televisio-ohjelmiksi, joissa esiintyjät eivät ole näyttelijöitä, vaan he ovat tavallisia ihmisiä draamallisissa, niin kutsutun oikean elämän tilanteissa. (Nikkinen & Vacklin, 2012, 304, Nivaro 2018, 5.) Aineisto on ollut mielenkiintoista kerätä reality-ohjelmasta erityisesti sen vuoksi, ettei ihmisiä haastatella anonymisti vaan perheet ovat päättäneet hakea apua julkisesti. Perheet ovat ylittäneet tietynlaisen sosiaalisen kynnyksen avatessaan arkeaan televisiossa, sillä vanhemmuus on herkkä aihe ja vaatii erityistä rohkeutta altistua kritiikille löytääkseen ratkaisuja ja saadakseen apua kasvatukseen liittyen.

Aineisto ilmentää erilaisia mediakasvatuksellisia ilmiöitä ja ongelmia, sekä erilaisia mediahetkiä. Keskeisiä toimijoita erilaisissa kasvatustilanteissa ovat vanhempi ja lapsi sekä mahdolliset muut läheiset aikuiset. Reality-ohjelmassa tuodaan hyvin vähän esiin koulun merkitystä, sillä tarkoitus on paneutua siihen, mitä kotona tapahtuu. Tämän vuoksi toimijat ovat kotiympäristössä esiintyviä.

Supernanny Suomi -ohjelmaa on tehty neljä kautta ja tällä hetkellä MTV Katsomossa on nähtävillä viimeisimmät kaudet, kausi 3 ja kausi 4. Kolmas kausi sisältää kymmenen jaksoa ja neljäs kausi puolestaan kahdeksan jaksoa. Valitsin tutkimuksen aineistoksi jaksot, joissa jo heti alkuesittelyssä tuli ilmi jotain mediaan liittyvää tai joissa viitataan mediaan viimeistään perheen uusia sääntöjä käsiteltäessä. En voinut valita jaksoja niiden nimien perusteella, sillä esimerkiksi jaksosten nimet ”veljekset kuin ilvekset” ja ”maatalon marssijärjestys” eivät kerro niiden mahdollisesta mediasisällöstä vielä mitään.

Tutkijana kiinnitin huomiota muun muassa seuraaviin asioihin aineistoa kerätessäni: millaisissa tilanteissa medialaitteita käytetään ja miten käyttö mahdollistetaan, mihin medialaitteita käytetään, millaisten mediataitojen tarvetta jaksoissa ilmenee, sekä mitä

jaksoissa kielletään ja mitä hyväksytään. Katsoin jaksoja läpi useampaan kertaan ja poimin mediahetkiä kirjoittaen ylös jaksoissa ilmenevää vuoropuhelua sanatarkasti. Lopulta tutkimuksen aineistoksi päätyi mediaan liittyviä hetkiä kahdeksasta jaksosta. Mukaan valitut jaksot ovat kestoiltaan yhteensä noin viisi tuntia ja 30 minuuttia, yhden jakson kestäessä keskimäärin 41 minuuttia ja 45 sekuntia. Aineistoa läpikäydessäni poimin 42 mediahetkeä, jotka kestivät yhteensä 18,87 minuuttia. Aloin vertaamaan näitä mediahetkiä toisiinsa ja lopulta tutkimukseeni päätyi 29 mediahetkeä, joiden keskimääräinen pituus vaihteli kymmenestä sekunnista lähes kahteen minuuttiin. Yhteensä mediahetkien ajallinen määrä oli lopulta 14,59 minuuttia. Hylkäsin siis osan poimimistani mediahetkistä tässä vaiheessa, sillä en kokenut niitä tutkimuksen kannalta tarpeellisiksi. Suurin osa tutkimukseen päätyneistä mediahetkistä tulee ilmi kappaleessa 5 käydessäni läpi tutkimuksen tuloksia ja osa taas yleisen pohdinnan ja yhteenvedon tukena kappaleessa 6. Ilmaisen mediahetkiä ajallisesti.

Olen jäsenellyt aineiston siten, että sitä käsitellessäni ilmenee lasten iät sekä se, kuka tilanteessa puhuu. En koe merkitykselliseksi asuinpaikan tai nimien kertomista, sillä media ei rajoitu tiettyyn paikkaan, ja nimien sijaan on oleellisempaa ja riittävää tuoda esiin, millaisia mediahetkiä ilmenee ja onko vuoropuhelussa mukana lapsi, vanhempi vai joku muu. Mikäli puheenvuorot sisältävät etunimiä, korvaan ne sanoilla äiti, isä, tati, tai esimerkiksi 10-vuotias lapsi.

Perheistä puhun termein perhe A, perhe B ja niin edelleen. Iät tuon esiin erotellakseni lasten puheenvuorot, sekä heidän esiintymisensä esimerkiksi vanhempiansa puheenvuoroissa, sillä koen tämän selkiyttävän aineistoa sekä antavan myös tietoa tietynikäisten lasten tarpeista ja toiveista. Osassa puheenvuoroista saatan poistaa lapsen nimen kokonaan ja jättää korvaamatta sen muilla sanoilla, mikäli koen puheenvuoron selkeäksi ilman nimeäkin. Näin myös luettavuus helpottuu. Vanhempien iät tuon esille silloin, kun niitä on aineistossa korostettu ja vanhempien puheenvuoroissa käytän sanoja äiti ja isä, sillä näitä nimikkeitä jaksoissakin käytettiin ja näin heidän puheenvuoronsa erottuvat paremmin. Käytän myös yhden perheen kohdalla sanoja tyttö ja poika, sillä puheenvuoroissa tuodaan toistuvasti esiin sukupuolijakoa, joten koen tämän selkeyttävän sitä, kenestä puhutaan. Supernanny Pia Penttalan puheenvuoroissa käytän nimeä Supernanny.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi aloitetaan usein jo aineistoa hankkiessa. Analysoinnin tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa sekä selkeyttää aineistoa. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 136., Eskola & Suoranta 2008, 137.) Analysoin aineistoa sisällönanalyysiin tukeutuen. Sisällönanalyysi toimii pohjana laadullisen analyysin tekemiselle, eli ei tarkoita vain yhtä tiettyä analyysimenetelmää (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Sisällönanalyysissa tutkija voi tutkia tekstiä vapaasti ilman aikaisempien teorioiden vaikutusta. Tutkija voi siis avoimin mielin löytää merkitysjoukkoja, joita tutkittava aineisto paljastaa. Näin empiiristä materiaalia ei pakoteta aiempaan teoriaan. (Jennings 2010, 47.) Sisällönanalyysissa on pyrkimys kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti, sekä tuoda selkeästi esiin olennainen informaatio aineistosta. Selkeämmäksi jäsennetystä aineistosta voidaan tehdä luotettavammin tutkimusilmiöön liittyviä johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 91–108.) Sisällönanalyysilla toteutettuja tutkimuksia on kuitenkin kritisoitu keskeneräisyydestä, sillä sisällönanalyysi auttaa vain järjestämään kerätyn aineiston johtopäätösten tekoa varten. Siitä huolimatta, että tutkija on kuvannut analyysia tarkasti, on johtopäätösten tekeminen ollut puutteellista ja järjestetty aineisto esitetty ikään kuin tuloksina. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103., Grönfors 1982, 161.)

Visuaalisen tai verbaalisen aineiston kanssa voidaan käyttää laadullista sisällönanalyysia, sillä aineisto vaatii tulkintaa (Schreier 2013, 3). Sisällönanalyysin aineistona onkin alettu viime aikoina käyttää virtuaalisia dokumentteja. Hyvä puoli virtuaalisissa ja aiemmin kerätyssä aineistossa on se, että tutkija on aineistonkeruuvaiheessa huomaamaton ja hänen tutkijavaikutuksensa on vähäinen, kun tutkijan ei ole välttämätöntä olla itse mukana tutkittavassa ilmiössä. Tutkija voi siis tutkia sosiaalisen ilmiön eri puolia sekaantumatta itse ilmiöön. (Hesse-Biber & Leavy 2011, 251., Teddie & Tashakkori 2009, 224.) Huomaamattomien havainnointimenetelmien käytön avulla voimme oppia sosiaalisesta elämästä tutkimalla yhteiskunnan materiaalisia tuotoksia, jotka heijastavat makrotason sosiaalista todellisuutta. Huomaamattomasta havainnoinnista siis puhutaan silloin, kun tutkimuksen kohteena oleva dokumentti olisi tuotettu joka tapauksessa, eikä vain tutkimusta varten. (Hesse-Biber & Leavy 2011, 227–228.)

Sisällönanalyysi voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen ja teoriasidonnaiseen analyysiin. Teoriasidonnaista analyysia voisi kutsua aineistolähtöisen ja teorialähtöisen analyysin välimuodoksi. Teoriasidonnaisessa analyysissa aikaisempi tieto toimii analyysin apuna tai ohjaa sen kulkua, eikä tarkoituksena ole teorialähtöisen analyysin tapaan testata

teoriaa, vaan aikaisempi tieto toimii lähinnä uusien ajatusten tuottajana. Olen käyttänyt tässä tutkimuksessa teoriasidonnaista analyysimenetelmää, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98.)

Teoriasidonnaisen analyysin avulla pystyy irrottautumaan aineistolähtöisen analyysin ongelmasta, eli siitä, että tutkijalla on usein ennakkokäsityksiä tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä ja tämän vuoksi aineistolähtöistä analyysia on vaikea toteuttaa. Objektiivisiä havaintoja ei siis ole olemassa, vaan tutkija vaikuttaa tuloksiin jo valitsemalla tutkimukseensa tutkimusmenetelmän ja käsitteet. Kritiikkiä aineistolähtöinen analyysi on saanut myös siitä, että ilman teorian tukea tutkijan on vaikea hahmottaa aineistostaan oleellisia asioita. Teorialähtöisessä analyysissä ongelmana taas on, että aluksi kuvataan se teoreettinen kehys, jota tutkitaan eli jo tutkimuksen alussa päätetään tutkittavat ilmiöt. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98–99.) Mikäli aineistosta nousee esiin muuta tietoa, on se toissijaista tutkimuksen kannalta ja tämän en koe sopivan omaan tutkimukseeni, jonka tarkoituksena on avata monipuolisesti sitä, millaisia mediahetkiä reality-ohjelman kasvatustilanteissa ilmenee. Teoriasidonnainen analyysi sopii tähän tutkimukseen hyvin, sillä olen analysoinut aineistoa ensisijaisesti aineistosta nousseiden keskeisten yksiköiden pohjalta. En ole testannut teoriaa, vaan käyttänyt sitä apuna oleellisten asioiden hahmottamiseksi.

Olen hyödyntänyt analyysissani James Lullin (1990) teoriaa median käytöstä, jonka esittelin kappaleessa 2.3 Medioitunut kulttuuri. Tutustuin teoriaan Minna Läntisen (2012) tutkielman avulla, jossa hän on tutkinut televisiota osana nuorten aikuisten arkea. Tähän tutkimukseen media liittyy laajemmin, kuin vain televisioon liittyen, joten sovellan teoriaa tähän tutkimukseen sopivaksi. Koen Lullin (1990) teorian toimivan kuitenkin hyvänä pohjana analyysilleni. Korvaan tässä tutkimuksessa television yleisesti sanalla media ja analysoin aineistoa seuraavien kategorioiden avulla: median rooli arjessa, median säätelevä käyttö sekä median rooli vuorovaikutuksessa. (Lull 1990, 36–44, Läntinen 2012, 56–58.) Aineistoa käsitellessäni keskeisiksi aiheiksi nousivat mediasisältöjen vaikutus, vuorovaikutuksen puute ja vanhemmuuden kaipuu, sekä medialaiteriippuvuus. Päätin jakaa aineiston kolmeen pääkategoriaan keskeisten aiheiden pohjalta, ja liitin Lullin (1990) teorian pohjalta muodostamani alakategoriat näihin pääkategorioihin. Seuraavassa taulukossa kuvaan esimerkkiä analyysistä.

Taulukko 1.

Mediahetki	Vuoropuhelu	Alakategoriat	Pääkategoriat
Mediahetki 1. (5:24–6:04)	<p>Supernanny: <i>Mites vanhat jutut, onks pelaamiset pysynyt suht kurissa?</i></p> <p>Äiti: <i>Me ei olla pidetty ihan sitä kahden tunnin peliaikaa mut muuten kyllä, että nää mielellään kyllä tekee muutaki jos vaan tarjoaa vaihtoehdon</i></p> <p>Supernanny: <i>Hei se on tosi hieno kuulla koska mä muistan, että sulle varsinkin (10-vuotiaalle lapselle) sehän oli tosi rankkaa. 10-vuotias lapsi ei suostunu pesee hampaita jollet sä antanu samalla kattoo kännykästä jotain peliä tai videoo ja sä (10-vuotias lapsi) et suostunu lähtee kouluun muutako taksilla, että sä voit koko sen ajan pelata niin joks tää sujuu paremmin?</i></p> <p>10-vuotias lapsi: <i>En mä me enää taksilla</i></p> <p>Supernanny: <i>Nii ja peset hampaatki ilman kännykkää?</i></p> <p>10-vuotias lapsi: <i>Joo</i></p>	Median rooli arjessa	Mediasisältöjen vaikutus
Mediahetki 5. (10:51– 11:30)	<p>Supernanny: <i>Onks teil huoli äitistä? (kysyy lapsilta)</i></p> <p>10-vuotias lapsi: <i>Ei vaan se, että haluttais viettää lisää, enemmän laatu-aikaa (liikuttuu puhuessaan)</i></p> <p>Supernanny: <i>Niin, ihan oikein sanottu, sul tuli vedet silmiin. Mut toi on ihan totta hei, joskus on niin et miten vaikeeta on sille omalle äitille tai isälle sanoa että hei mä haluan olla enemmän sun kanssa, mä haluan ihan oikeesti et sä teet</i></p>	Median rooli arjessa, median rooli vuorovaikutuksessa	Vuorovaikutuksen puute ja vanhemman kaipuu

	<p><i>mun kans asioita. Eiks ookki tosi vaikee mennä sanoo?</i></p> <p>10-vuotias lapsi: <i>Ja se on tylsää, ainaku me esimerkiks ku me oltiin lomalla...</i></p> <p>11-vuotias lapsi: <i>Nii äiti joutu sielki käyä töissä</i></p> <p>10-vuotias lapsi: <i>Äiti lupas et se ei käy</i></p>		
<p>Mediahetki 11. (11:00– 11:38)</p>	<p>Supernanny: <i>Sun (äidin) aikamoinen kännykkäriippuvuus on myös tehnyt 4-vuotiaasta lapsesta tietyllä tavalla riippuvaisen padiin. 4-vuotias lapsi haluais olla padilla vähän joka välissä mut hän ei kuitenkaan pysty keskittymään sen kanssa olemiseen ja vielä ne viimeiset hetket ku hänen pitää rupee rauhottumaan niin hän on sen ruudun ääressä.</i></p> <p>Äiti: <i>Musta on tullu tosi laiska. Tuntuu et joka ilta menee vaan sillee et nyt tästä pitää jotenki vaan selvitä taas tästäki illasta. Jotenki että nyt vaan pakko jonku kaavan mukaan mennä et pääsee ite rauhottuu myös.</i></p> <p>Supernanny: <i>Näin ei voi jatkua</i></p>	<p>Median rooli arjessa, median säätelvä käyttö</p>	<p>Medialaiteriippuvuus</p>

4.4 Tutkimusetiikka ja tutkimuksen luotettavuus

Olen tyytyväinen löydettyäni itseäni kiinnostavan aiheen tutkimuksen kohteeksi, mutta samalla olen joutunut kiinnittämään erityistä huomiota tutkimuseettisiin kysymyksiin ja tutkijan positioon, jotta aiheesta ei tulisi liian läheinen. Olen katsonut Supernanny Suomi -ohjelmaa jo aikaisemmin jonkun verran. Tein tietoisesti valinnan olla katsomatta kyseistä ohjelmaa sen jälkeen, kun aiheen valitsin, jotta vieraantuisin sen sisällöstä. Uusimpia kausia en ollutkaan nähnyt ennen aineistonkeruuta. Tutkimusta on ollut myös mielenkiintoisempi tehdä, kun on enää vain kaukainen ennakkokäsitys ohjelman sisällöstä ja aineistoa on saanut kerätä tutkijan silmin tietämättä mitä jaksot pitävät sisällään.

Aineistoa kerätessä minun on tutkijana huomioitava se, että ohjelma on osaltaan myös viihteellinen ja yhteen jaksoon leikataan ne reality-ohjelman kannalta oleelliset osat. Olen valinnut aineistonkeruun kohteeksi reality-ohjelman, joten tämä realiteetti on ollut tiedossa, mutta on hyvä myös kirjoittaa auki se, ettei ohjelma ole suoranaisesti kasvatustarkoitukseen tehty, vaikka siitä monet perheet varmasti katsojan roolissakin paljon oppivat.

Laadullinen tutkimus ei voi olla täysin objektiivista, sillä jokainen tutkija on yksilö ja aineiston analyysi perustuu tutkijan tekemiin valintoihin. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla. Validiteetti kertoo, tutkitaanko oikeita asioita ja ovatko tulokset luotettavia. Validiteetilla viitataan siis siihen, että tutkimus on tehty oikein ja että tulokset vastaavat ilmiötä myös käytännössä. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä, eli esimerkiksi sitä, että uusintatutkimuksella pystyttäisiin vahvistamaan jo saadut tulokset. (Silverman 1997, 203–207.)

Aihe, jota ohjelmassa käsitellään, on siinä mielessä sensitiivinen, että kasvatusta on hyvin yksilöllinen ja herkkä aihe. Ohjelmaan osallistuneet perheet ovat kuitenkin päättäneet avata arkeaan ja kasvatustapojensa julkisesti televisiossa, joten tietyllä tapaa tutkimukseni eettinen työ on osittain tehty jo ohjelman tuotannon puolelta. Tässä tapauksessa siis osallistuvat henkilöt on valittu ja informoitu tarkoin siitä, mihin he ovat lähteneet mukaan ja osallistujat ovat tietoisesti luopuneet anonymiteetistaan. Aineiston kuvaukseen ei sinällään siis liity rajoituksia, sillä aineistoni on jo valmiiksi julkista. Oma tulkintani ohjelmasta vaikuttaa kuitenkin tutkimuksen toteutukseen, vaikka monia eettisyyteen liittyviä asioita onkin huomioitu jo ohjelmaa tehdessä. Olen siis vastuussa siitä, että toteutan tutkimusta eettisten periaatteiden mukaisesti, vaikka keräänkin aineiston julkisesta reality-ohjelmasta.

Tutkimuseetiikkaan liittyy oleellisesti tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuojat. Yksityisyyden suojaaminen ei suoraan liity omaan tutkimukseeni kerätessäni aineistoa julkisesti MTV3 -kanavalla esitettävästä reality-ohjelmasta. Eettisyyden näkökulmasta tehtäväkseni jää kuitenkin esimerkiksi kunnioitus ohjelmaa sekä ohjelmaan osallistuneita henkilöitä kohtaan.

Tutkimukseni kannalta oleellista ei ole arvostella ohjelmassa apua tarvitsevia perheitä vaan tuoda esiin ilmiöitä. Olen päättänyt jättää mainitsematta reality-ohjelmassa esiintyvien henkilöiden nimiä, sillä koen oleellisemmaksi tuoda esiin sen, onko toimijana lapsi, vanhempi vai joku muu, eivätkä nimet tuo lisäarvoa tähän asiaan. Lisäksi ohjelmaan osallistumisesta on todennäköisesti, tai ainakin lähtökohtaisesti päättäneet aikuiset, joten eettisestäkkin näkökulmasta etenkin lasten nimien mainitsematta jättäminen on perusteltua.

Reality-ohjelmassa todellisiksi esitetyt arvot ja tuntemukset, joita ohjelmiin osallistuvilla ihmisillä nähdään olevan, voi aiheuttaa samankaltaisissa tilanteissa olevissa katsojissa samaistumista. Voidaan esimerkiksi ajatella, että voittaminen millä hinnalla tahansa on eettisesti perusteltu tapa toimia, mikä puolestaan voi aiheuttaa eettisten arvojen romuttumisen niin, että ihmisiä rohkaistaan ajattelemaan eettisyyden tarkoittavan omien tavoitteiden toteuttamista mahdollisimman tehokkaasti. Eettisyydessä ei ole kuitenkaan kyse vain tapojen hyvydestä, vaan myös lopputulosten hyvydestä. (Bunton & Wyatt 2012, 139.)

Reality-ohjelmia tutkiessa on huomioitava myös se, mikä niiden tavoite on. Usein esimerkiksi ilta-aikoihin sijoittuvien ohjelmien on tarkoitus olla viihdyttäviä, kun taas aamulla ja päivällä nähdään enemmän asiaohjelmia. Viihdeperspektiivi vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten ohjelmaa leikataan. Katsojan vastuulle jääkin mediakriittisyyden toteuttaminen, sillä mitään mediasisältöä ei voida pitää lähtökohtaisesti luotettavana, eikä asiaohjelmia katsoessakaan voida unohtaa kriittistä suhtautumista. Olen huomionnut tutkimuksessani sen, että kerään aineistoni ohjelmasta, jota kutsutaan reality- ja lifestyle-ohjelmaksi, ja jota esitetään televisiossa arki-iltana.

Lapset ja nuoret tutkimuksenkohteena vaatii erityisen huolellista eettisyyden huomioimista. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikan noustessa keskusteluihin, on myös herännyt keskustelu lasten ja nuorten osallisuudesta sekä toimijuudesta. Lasten ja nuorten toimijuuden korostaminen sekä heidän oman äänensä kuuleminen on levinnyt yhä selkeämmin myös tutkimuksen toteutukseen. (Vehkalahti ym. 2010, 10–15.) Helavirran (2011) mukaan lapsuudesta ja nuoruudesta on kiinnostuttu yhteiskunnallisena, sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä. Tutkimuksen kentällä on käyty useita keskusteluja siitä, miten lasten ja nuorten tieto ja tietäminen eroavat aikuisten tiedosta ja tietämisestä. Aineistoa käsitellessäni olen kiinnittänyt huomiota siihen, mitä eroja ja yhtäläisyyksiä lasten, nuorten

ja aikuisten näkemyksissä, olemisessa, toimintatavoissa ja tarpeissa ilmenee. (Helavirta 2011, 24–27.)

Lasten ja nuorten hyvinvointia määriteltäessä konstruoidaan samalla myös normaalia ja hyväksyttävää elämää. Tämä on eettisesti arkaluontoista, sillä normaalin ja ongelmallisen elämän määritykset ovat kulttuuri- ja ammattikuntasidonnaisia sekä ajassa ja paikassa muuttuvia. Tämän vuoksi pyrin jättämään omassa analyysissäni esimerkiksi sanan ongelma käytön kokonaan pois, sillä se sisältää oletuksen, että ongelmia olisi. Tutkijan tehtävä on huolehtia siitä, ettei hän ohjaa aineistonkeruuta liikaa, sillä tulosten epäluotettavuus kasvaa esimerkiksi sanavalinnoilla tehtyjen rajausten myötä. Luotettavuuden ja pätevyyden vuoksi tutkimuksessa tulee tuoda esiin aiheenvalintaa ja avata tekstissä tutkimuksen eri vaiheita. Tutkimuksen tarpeellisuutta tulee perustella sekä tuoda esiin sen kytkeytymistä laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Tekstissä tulee myös kiinnittää huomiota lähdemerkintöihin sekä kielellisiin valintoihin ja tekstin rakenteeseen. Tutkimuksen tulee myös olla johdonmukainen luotettavuuden säilyttämiseksi eli tutkimuksen tulee vastata itse tutkimuskysymykseen. (Helavirta 2011, 22–24.) Mielestäni tämä tutkimus täyttää hyvin edellä mainittuja vaatimuksia ja olen tuonut avoimesti sekä rehellisesti esiin tutkimukseni eri vaiheita.

5 Mediahetket reality-ohjelman kasvatustilanteissa

Kuten jo analyysia avatessani toin ilmi, käytin tutkimuksessani Lullin (1990) teorian pohjalta muodostamiani kategorioita: Median rooli arjessa, median säätelevä käyttö sekä median rooli vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessa nousi keskeisimpänä esiin mediasisältöjen vaikutus (median rooli arjessa), vuorovaikutuksen puute ja vanhemmuuden kaipuu (median rooli arjessa, median rooli vuorovaikutuksessa) sekä medialaiteriippuvuus (median rooli arjessa, median säätelevä käyttö). Näihin kolmeen osaan jaoin aineiston ja seuraavaksi avaen tätä jakoa.

Supernanny Suomi reality-ohjelman kasvatustilanteista nousee esiin erityisesti ongelmia, sillä lähtökohtana on, että perheet pyytävät apua erityistason perhe- ja psykoterapeutilta. Tähän vaikuttaa myös se, että aineistoni on reality-ohjelmasta, eikä ole ehkä yleisesti ajateltuna viihteellistä tuoda esiin vain mediakasvatuksellisia hetkiä ihmisten kaivatessa draamaa. Perheiden arkisiin, mediaan liittyviin ongelmiin annettiin ratkaisuja ja löydettiin keinoja Supernannyn avustuksella. Vanhemmista voi tuntua helpoimmalta ratkaisulta työntää lapsi medialaitteiden pariin, jotta saisi esimerkiksi itse levätyä työpäivän jälkeen. Lasten ongelma ei välttämättä olekaan itse mediariippuvuus vaan etäisyys vanhemmista.

5.1 Mediasisältöjen vaikutus

Kolmannen kauden kolmannessa jaksossa Supernanny saapuu perheen A luokse, johon kuuluvat äiti, isä, 4-vuotias tyttö, sekä 10- ja 12-vuotiaat pojat. Supernannyn apua kaivattiin tässä perheessä jo kaksi vuotta sitten, sillä pelaaminen oli päässyt käsistä ja perheen poikien raju käytös herätti hämmennystä jopa Supernannyssa. Supernanny joutui turvautumaan koviinkin keinoihin, jotta perheeseen saatiin palautettua kuri ja järjestys. Televisiokuvassa näkyy samanaikaisesti, kuinka poikien huoneesta kannetaan näyttöjä pois pelimahdollisuuksien vähentämiseksi. Videopelilaitte sijaitsee usein lapsen omassa huoneessa, mikä hankaloittaa osaltaan pelaamisen seuraamista vanhemman toimesta. Saara Pääjärven (2012) tekemän tutkimuksen mukaan 37 %:lla lapsista oli peli- tai käsikonsoli ja 27 %:lla tietokone omassa huoneessaan. (Pääjärvi 2012, 19–22., Kavalus 2019, 7.)

Supernanny kertoo haastattelussa, että tavatessaan perheen A ensimmäisen kerran, perheessä oli valtavat peliongelmat. Peliongelmia ei ollut vain lapsilla, vaan myös äidillä. Peliriippuvuus liittyy usein ahdistukseen, masennukseen, sosiaalisten tilanteiden pelkoon, ADHD:hen tai pakko-oireiseen häiriöön. On pohdittu, onko nettipeliriippuvuus itsenäinen sairaus vai muiden sairauksien uusi oire. Haitallinen pelaaminen voi toimia selviytymisstrategiana vaikeassa elämäntilanteessa, kuten vanhempien erossa tai oppimisvaikeuksissa, ja siksi ongelman taustat tulisi selvittää huolellisesti. (Kosola 2020, 326.) Supernanny kertoo jännittävänsä perheen A luokse palaamista, sekä miettivänsä paljon sitä, kuinka pelikoneet hallitsevat murrosikään tulleita poikia tänä päivänä.

Supernanny: *Mites vanhat jutut, onks pelaamiset pysyny suht kurissa?*

Äiti: *Me ei olla pidetty ihan sitä kahden tunnin peliaikaa mut muuten kyllä, että nää mielellään kyllä tekee muutaki jos vaan tarjoaa vaihtoehdon*

Supernanny: *Hei se on tosi hieno kuulla koska mä muistan, että sulle varsinkin (10-vuotiaalle lapselle) sehän oli tosi rankkaa. 10-vuotias lapsi ei suostunu pesee hampaita jollet sä antanu samalla kattoo kännykästä jotain peliä tai videoo ja sä (10-vuotias lapsi) et suostunu lähtee kouluun muutako taksilla, että sä voit koko sen ajan pelata niin joks tää sujuu paremmin?*

10-vuotias lapsi: *En mää mee enää taksilla*

Supernanny: *Nii ja peset hampaatki ilman kännykkää?*

10-vuotias lapsi: *Joo*

(5:24–6:04)

Edellä olevassa tilanteessa keskustellaan 10-vuotiaan lapsen peliriippuvuudesta, joka vaikuttaa olevan paremmin hallinnassa kuin Supernannyn vieraillessa perheessä kaksi vuotta sitten. Videopelaamisen ja sosiaalisuuden yhteyksiä on tutkittu siitäkkin tärkeästä näkökulmasta, miten perhedynamiikka ja perheen sosiaaliset suhteet vaikuttavat videopelaamisen määrään. Esimerkiksi Selen Zorbazin ym. (2014, 492–296) tutkimuksessa ilmeni, että lannistavat perhesuhteet altistavat videopeliriippuvuudelle, minkä arveltiin johtuvan siitä, että perheen kanssa vietetään vähemmän aikaa. Näin aikaa

jää luonnollisestikin paljon pelaamiselle. Myös Chong-Wen Wang ym. (2014, 3–9) ovat havainneet, että epätasapainoiset perhesuhteet vaikuttavat ongelmapelaamisen syntymiseen. (Kavalus 2019, 13.)

Supernannyn ensimmäisellä vierailulla oli noussut myös esiin 10-vuotiaan lapsen kokevan koulukiusaamista. Perheen A äiti kertoo haastattelussa, etteivät he lasten isän kanssa tienneet 10-vuotiaan lapsen kiusaamiskokemuksista, ennen kuin lapsi kertoi asiasta Supernannylle. Vanhemmat olivatkin sen jälkeen ottaneet asian puheeksi koulun kanssa ja kiusaaminen saatiin loppumaan, minkä jälkeen 10-vuotiaan lapsen mieliala kohosi ja hän on ollut kuin eri poika. Supernanny halusikin kuulla, miten pojalla nykyään menee.

Supernanny: *Mitäs sulle kuuluu?*

10-vuotias lapsi: *Hyvää*

Supernanny: *Ihan hyvää kuuluu, sullaki menee koulu hyvin?*

10-vuotias lapsi: *Mm*

Supernanny: *Onks siel koulussa ruvennu sujumaan myös ne kaverisuhteet niin et siel ei oo enää semmost kiusaamista?*

10-vuotias lapsi: *Joo*

Supernanny: *Semmost kiusaamista mistä tulis paha mieli?*

10-vuotias lapsi: *Niin*

Supernanny: *Siitä mä haluan olla tosi tarkka...*

12-vuotias lapsi sanoo taustalla: *Mä kosten niille*

Supernanny: *Ai jos olis?*

12-vuotias lapsi: *Nii, mä raivoon niille*

Supernanny sanoo 10-vuotiaalle lapselle: *Kuulitsä, sulla on tommonen puolustava isoveli, mutta ei meiän tarvi varmaan puolustaa nyrkeillä, jos tulis tilanne vaan meiän pitäis varmaan vaan kertoa aikuisille*

(6:29–7:23)

10-vuotias lapsi vaikuttaa tilanteessa rauhalliselta, mutta 12-vuotiaan lapsen puheessa puolestaan ilmenee aggressiivisuutta. Aggressiivisesta käytöksestä noin puolet selittyy perinnöllisyystekijöillä, usein aggressiivisuuteen liittyvien temperamenttipiirteiden kautta, joita ovat kokemushakuisuus, ulospäinsuuntautuneisuus sekä heikko tunteidensäätely ja toiminnan kontrolli. Peritty taipumus aggressiivisuuteen voi vahvistua ympäristön vaikutuksesta ja johtaa väkivaltaiseen käyttäytymiseen kolmella eri tavalla. Passiivinen vaikutus viittaa siihen, että perheympäristö ja lapsen perimät ominaisuudet ovat yhdenmukaisia eli esimerkiksi aggressiivisen vanhemman lapsi altistuu väkivallalle. Passiivisessa vaikutuksessa sekä perimä että ympäristö lisäävät aggressiivisuuden todennäköisyyttä. (Punamäki ym 2011, 16.)

Herättävässä vaikutuksessa lapsen ja nuoren ominaisuudet herättävät esimerkiksi vanhemmissa tai tovereissa tiettyjä suhtautumistapoja, jotka voivat kiihdyttää ongelmakäyttäytymistä. Esimerkiksi koulutoverit usein syrjivät tai pilkkaavat aggressiivisesti käyttäytyvää lasta ja nuorta, mikä voi johtaa aggression kierteseen. Kolmas tapa on aktiivinen perimän ja ympäristön vaikutus, mikä tarkoittaa yksilön tiedostamatonta ja tietoista mahdollisuutta valita oma ympäristönsä. Esimerkiksi aggressiivisuuteen taipuvaisen lapsen ja nuoren mieltäessä väkivaltaisiin videopelien tai elokuviin, saattaa hänen epäsosiaalinen käyttöksensä lisääntyä. (Punamäki ym. 2011, 16.) Perheessä A oli ollut aikaisemmin valtavat peliongelmat, jotka voivat olla osaltaan lisänneet esimerkiksi aggressiivisuutta, jota 12-vuotiaan lapsen puheissa ilmenee.

Äiti 12-vuotiaalle lapselle: *Tuu ottaa iltapalaa (lähtee hakemaan samalla 12-vuotiasta lasta, joka pelaa huoneessaan)*

12-vuotias lapsi: *Mitä?*

Äiti: *Tule*

12-vuotias lapsi: *En ku meni hukkaan, pelissä*

Äiti: *No katotaan sitä kohta, syödään eka (raahaa samalla 12-vuotiasta lasta kädestä keittiöön, koska tämä vastustelee)*

12-vuotias lapsi: *En mä jaksa*

Supernanny: *Miten mä nään tääl tämmösen vanhan 12-vuotiaan lapsen?*

12-vuotias lapsi: *Shut the f*ck up. (pelaat samalla kännykällään lattialla istuen)*

Supernanny: *Aha*

Äiti: *Tuliks iltakiukku?*

Supernanny: *Tuleekse sit myöhemmin syömään?*

12-vuotias lapsi: *Tulee sillonku mä haluun (lähtee huoneeseensa)*

(10:12–10:52)

Videopelaamisen positiivisena vaikutuksena on nähty olevan vieraiden kielten, erityisesti englannin kielen oppiminen. (Bolliger ym. 2015, 392–403, AlShaiji 2015, 128–131). Tutkimuksissa käytettiin lähinnä oppimista tukevia videopelejä, eikä tavallisten pelien vaikutusta kielitaitoon tullut näissä tutkimuksissa ilmi. Olli Uuskoski (2011, 56–58) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan videopelaamisen ja englannin kielen oppimisen yhteyttä ja hän havaitsi, että videopelejä pelaavilla lapsilla ja nuorilla oli parempi englannin kielen taito verrattuna lapsiin ja nuoriin, jota eivät pelanneet videopelejä. Erityisesti pojilla pelaaminen paransi kielitaitoa, kun taas tytöillä esimerkiksi englanninkielisten videoiden katsominen ja musiikin kuunteleminen vaikuttivat myös kielitaidon kehittymiseen. (Kavalus 2019, 8.) Kielitaidon kehittyminen on hyvä asia, mutta peleistä ja videoista omaksutaan helposti myös rumaa kielenkäyttöä sisältäviä ilmaisuja, jotka eivät lapsen ja nuoren suuhun kuulu. Esimerkiksi peliongelmista kärsineen 12-vuotiaan lapsen sanavarastoon edellä olevassa keskustelussa käytetty englanninkielinen ilmaisu on saattanut tulla pelien kautta.

Ikärajoilla ja kanavaluvilla on alusta asti pyritty säätelemään televisio- ja radiotoimintaa, mutta sosiaalinen media puolestaan on niin uusi, että sääntely on vielä lapsen kengissä siihen liittyen (Takala & Takala 2019, 8). Jokaisessa pelissä kuitenkin tulee olla sen

haitallisuuteen perustuva ikäraja. Yleensä peleissä käytetään yleiseurooppalaisen ikärajaluokittelujärjestelmän (PEGI) mukaista ikämerkintää, joka ottaa huomioon Euroopan maiden erilaiset kulttuuriin liittyvät vaatimukset ja normit, minkä vuoksi muutkin tekijät kuin Suomen laissa määrätyt väkivalta, seksi ja kauhu, vaikuttavat luokitteluun. Tällaisia muita tekijöitä ovat esimerkiksi kielenkäyttö ja syrjintä. Mikäli pelissä ei ole PEGI-järjestelmän mukaista merkintää, tulee siinä olla suomalainen ikämerkintä. PEGI-järjestelmässä on myös ikärajaluokittelun lisäksi pelin sisältöä kuvaavat symbolit, jotka kertovat pelin sisältämän haitallisen aineiston laadusta. Ikärajan ja symbolien avulla vanhemmat voivat varmistaa pelin sopivuuden lapselle ja nuorelle. Valmistajien tulisi tuoda ilmi, että luokitteluja pitää noudattaa. Vanhempien tehtävä puolestaan on tarkkailla lastensa pelaamista sekä suojella lapsia ja nuoria pelien haitoilta. (Anderson ym. 2008, 230., Lonnakko 2012, 17–18.)

Perheessä B, sekä perheessä C, ilmenivät äidin epävarmuus ja ennakkokäsitykset vanhemmuudesta, sekä sosiaalisen median myötä tullut paine siitä, millainen on hyvä vanhempi. Perheen B arkea värittää myös medialaiteriippuvuus, joten palaan tähän perheeseen myös medialaiteriippuvuutta käsittelevässä kappaleessa.

Perheen B äiti: *Sillon ennen lapsia nii mähän niiku aattelin et joo että minun lapsihan ei tule kahtomaan padia kun se syö ja minun lapsi kerää kaikki lelunsa kun se leikkii ja siis kaikkee tämmöstä mitä nyt on ehkä annettu olettaa*

(8:24–8:38)

Perheen B äidin puheessa ilmenee turhautumista siihen, ettei vanhemmuus ole sujunut sillä tavalla, miten on annettu olettaa. Suomalaisia äitejä kohtaavat asiantuntijat ovat alkaneet puhua ilmiöstä, jota kutsutaan äitiyden suorittamiseksi tai yltiöäitiydeksi. Tällä tarkoitetaan äitiyttä, jossa pyritään täydellisyyteen sekä suoritetaan vanhemmuutta oman jaksamisen kustannuksella. Äidit asettavat itselleen epärealistisia tavoitteita ja kun niitä ei saavuteta, aiheuttaa se turhautumista, pettymystä, itsesyytöksiä sekä riittämättömyyden tunteita. Fyysinen ja emotionaalinen uupuminen ovatkin usein käänköpuoli täydellisen äitiyden tavoittelussa. (Cacciatore & Janhunen 2008., Berg 2009, 171.) Myös mahdollisuuksien runsaus sekä jatkuvasti lisääntynyt asiantuntijatieto tekevät äitiydestä yhä ristiriitaisempaa ja haastavampaa. Yhtenä nykyäitiyden odotuksena voidaankin pitää jatkuvaa moraalista itsetarkkailua ja tarjolla olevan tiedon hyväksikäyttöä. Äitien tulee

etsiä niin sanottua mahdollisimman hyvää äitiyttä, joka takaa mahdollisimman hyvän lapsuuden. (Beck-Gemsheim 1996., Elvin-Novak & Thomsson 2001., Berg 2009, 170.)

Neljännän kauden toisessa jaksossa Supernanny saapuu perheen C luokse, johon kuuluvat 28-vuotias äiti, 31-vuotias isä, 2-vuotias lapsi, sekä neljän kuukauden ikäinen lapsi. Epävarma äiti hakee tukea somen keskustelupalstoilta ja pelkää epäonnistuvansa sekä äitinä että vaimona.

Äiti: Oikeestaan kaikki mitä mä teen äitinä nii on sitä et mä oon ottanu mallia jostain muualta tai lukenu sitten jostain netistä et kuinka siinä kuuluu toimia, se on aika rankkaa välillä justii mieltii kaikki tekemiset sen kannalta et mikä ois niinku oppikirjan mukaisesti ettei vaan luota siihen et tekee oikein (2:21–2:40)

Supernanny kertoo, että tänä päivänä vanhemmuutta katsotaan hyvin paljon suoritusnäkökulmasta. Sosiaalinen media näyttää kauniita kuvia äidistä ja lapsista, sekä täydellisistä kodeista. Jokaisen vanhemman tulisi kuitenkin löytää oma arvomaailmansa sekä se, millaisena vanhempana haluaa näyttäytyä omalle lapselleen. Supernanny asettaa yhdeksi perheen C uusista säännöistä sen, että äiti pitää taukoa somen äitiryhmistä, jotta luottamus omaa äitiyttä kohtaan paranisi.

Supernanny: Äidille tauko somen äitiryhmistä. Tällä hetkellä, kun sä punnitsen sun omaa vanhemmuutta ja oot äärimmäisen kriittinen itsellesi sun äitiydestä niin musta on hyvä et sä pitäisit pienen tauon noista ryhmistä. (16:41–16:56)

Evoluution valossa on loogista jäljitellä menestyneitä henkilöitä uuden oppimiseksi. Nettiaikakaudella vertailukohteiden määrä on kuitenkin erittäin suuri ja netin kautta välittyvä kuva voi olla vääristynyt. Jatkuva vertailu saattaa heikentää itsetuntoa sekä johtaa masennukseen. (Kosola 2020, 326.) Perheen C äiti on kärsinyt synnytyksen jälkeisestä masennuksesta, mikä on osaltaan lisännyt kriittisyyttä omaa äitiyttä kohtaan. Kulttuuriset ja yhteiskunnalliset odotukset siitä, millainen äidin pitäisi olla, ovat keskeinen masennuksen ja väsymyksen lähde. Synnytyksen jälkeisestä masennuksesta kärsii vuosittain arviolta noin 10–15 % äideistä. Synnytyksen jälkeiseen masennukseen johtaa usein äidin kokemus siitä, ettei hän täytä odotuksia onnellisesta, lastaan rakastavasta, hyvästä ja jaksavasta äidistä. (Sarkkinen 2003., Berg 2009, 171.)

Supernanny palaa perheen C luokse asetettuaan uudet säännöt ja keskustelee vanhempien kanssa siitä, onko uusista säännöistä ollut apua.

Supernanny: No mites sitten, teillä on iltasin aikaa nytte kun lapset menee suht samoihin aikoihin nukkumaan niin tota ootsä (äiti) sohvan toisessa päässä kännykän kanssa?

Äiti: No een mä en oo oikeestaan nyt yhtään lukenu niinku mitään neuvoja niinku mistään netistä et mä oon enemmänki ollu sit se joka niinku kirjottaa sit muille apua et niinkun just oman kokemuksen kautta just toi refluksiki nytten et sit jos joku niinku kyselee niin vastaan ja autan. En mä nyt koe enää että tarvis mitään semmosta varmistusta ulkopuolelta että...

(36:54–37:25)

Supernanny toteaa perheen C kanssa käydyn keskustelun päätteeksi, kuinka mahtavaa on kuulla, että äiti on osannut poistaa sosiaalisen median huonoja puolia arjestaan ja ymmärtänyt sen, että sosiaalisessa mediassa on myös paljon voimavaroja antavaakin toimintaa ja keskustelupintaa. Mäkäläisen (2021) mukaan lapsen syntymän myötä äidin elämäpiiri usein kapenee lapsen, kodin ja puolison ympärille. Erityisesti ensimmäisten viikkojen aikana äidiksi tulo voi eristää tuoreen äidin sosiaalisista aikuiskontakteista. Eristymisen todennäköisyys lisääntyy, mikäli äidillä tai vastasyntyneellä esiintyy terveydellisiä haasteita, kuten esimerkiksi synnytyksen jälkeistä masennusta. Sosiaalinen media on aikaan ja paikkaan sitomattomana väylänä mahdollistanut äitien verkostoitumisen ja keskinäisen jakamisen uudella tavalla. (Mäkäläinen 2021, 11–12.)

Sosiaalisen median hyötyihin kuuluvat muun muassa tiedonsaanti, yhteisöllisyys ja sosiaalinen tuki. Etenkin niin sanottujen tyhmien kysymysten kysyminen on helpompaa internetin välillä kuin kasvotusten. Sosiaalinen media on koettu myös hyödyllisenä silloin, kun lapsella on jotain terveydellisiä haasteita. Sosiaalisen median kautta on helppo etsiä tietoa ongelmiin, sekä saada vertaistukea samojen haasteiden kanssa kamppailevilta muilta äideiltä. Vertaistuen avulla oma tilanne normalisoituu ja äiti saa tunteen, ettei ole haasteidensa kanssa yksin. (Mäkäläinen 2021, 12–13.)

5.2 Vuorovaikutuksen puute ja vanhemmuuden kaipuu

Kolmannen kauden neljännessä jaksossa Supernanny saapuu perheen D luo, johon kuuluvat äiti, 11-vuotias lapsi, sekä 10-vuotias lapsi. Myymälävirtijana ja vartijaesimiehenä työskentelevä äiti uppoutuu helposti töihinsä varsinkin lasten ollessa vuoroviikoin isänsä luona. Äiti kertoo heidän arkensa olevan erittäin hektistä. Äiti itse työskentelee kahdessa eri työpaikassa, jossa työvuorot vaihtelevat kahdeksasta tunnista yli kymmeneen tuntiin. Tämän lisäksi hän joutuu välillä työskentelemään myös kotoa käsin. Äidin töiden vuoksi yhteistä aikaa lasten kanssa jää vain noin kahdesta kolmeen tuntiin päivässä. Äiti myös toteaa, että heidän perheeseensä ongelmia ja haasteita aiheuttaa äidin suuri työmäärä, sillä töiden vuoksi hän ei pysty olemaan niin paljon läsnä kuin toivoisi. Perheen äiti on sairastunut burn outiin kolme kertaa ja hän itse tajusi tilanteen vakavuuden vasta silloin, kun perheen nuorin lapsi peitteli äitiään sohvalle ja pyysi tätä nukkumaan edes pienen hetken, jotta hän jaksaisi leikkiä lasten kanssa.

Koronapandemian myötä lisääntyneet etätyöt mahdollistavat paljon, mutta ovat myös lisänneet ongelmia esimerkiksi työn ja vapaa-ajan sekoituessa, sillä erityisesti kotona työskennellessä työn ja vapaa-ajan rajasta voi tulla häilyvä. Omien työaikojen päättäminen on toisaalta etätyön etu, mutta voi myös johtaa siihen, ettei työstä osata irrottautua lainkaan. On myös oleellista pohtia, onko raja työn ja vapaa-ajan välillä hämärtynyt tietoteknisten uudistusten myötä, mikäli uskomme että meidän tulee olla 24 tuntia vuorokaudessa tavoitettavissa (Vasikkaniemi 2013, 133).

Perheen D äidin käyttäytyminen antaa oletuksen siitä, että aina tulisi olla saatavilla ja viesteihin tulisi vastata heti. Etätyössä on vaarana työmäärän ja työtuntien lisääntyminen, sekä se että työntekijä kokee joutuvansa olemaan jatkuvassa valmiustilassa työntekoon. Etätyö voi aiheuttaa myös ongelmia perhe-elämään lisääntyneiden työtuntien myötä. (Helle 2004, 20., Messenger 2017, 306., Lavikkala 2021, 26.) Työajan joustavuudella on todettu olevan yhteys siihen, häiritseekö työ perhe-elämää, mutta joustava työaikakaan ei tutkimusten mukaan tasapainoita pitkiä työtunteja (Major ym. 2002., Vasikkaniemi 2013, 37).

Myös Galinskyn (2000) tutkimuksen mukaan työssään painetta kokeneet vanhemmat tunsivat olonsa tavallista huonotuulisemmaksi kotona, sekä omistavansa vähemmän energiaa perheelleen. Tämän myötä heidän oli myös vaikeampi keskittyä

vuorovaikutukseen lastensa kanssa ja lasten kanssa oleminen koettiin stressaavana ja kiireisenä. Illiesin ym. (2007) tutkimuksen mukaan työn kuormituksen ei tarvitse olla kroonista, sillä satunnainenkin subjektiivisesti koettu työtaakka vaikuttaa työntekijän mielialaan kotona. Vanhempien kotonaolokaan ei välttämättä poista stressiä, vaan muuttaa sen vain toisenlaiseksi, mikä vaikuttaa myös lapseen, vaikkakin eri tavalla. (Forgays ym. 2001., Galinsky, 2000., Illies ym. 2017., Vasikkaniemi 2013, 40.)

Muiden Pohjoismaiden tavoin Suomessa suurin osa molemmista vanhemmista käy töissä ja tekee myös ylitöitä. Tutkimuksissa on selvitetty työstressin, ylitöiden ja työhön sitoutumisen yhteyttä vanhemmuuden laatuun ja lasten hyvinvointiin. Tulosten mukaan työstressi vähentää vanhempien mahdollisuuksia ohjaavaan ja myötäelävään kasvatukseen. Vanhempien ylitöiden suuri määrä siis verottaa vanhempien ja lasten yhdessäoloa. (Punamäki ym. 2011, 17.)

Yhteiskunnan monimutkaistuessa vanhemmuudesta on myös alettu kehittämään liikaa suuria odotuksia. Hakala (2019) nimittää tätä moderniksi vanhemmuudeksi, jossa työn ja vapaa-ajan raja on hälventynyt. Vanhemmuudessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei pelkkä fyysinen läsnäolo riitä kasvatuksessa. Vanhemmat eivät kasvatusoppaita lukemallakaan onnistuneet löytämään tyydyttävää tasapainoa itselleen asettamien olosuhteiden ja ihanteiden, kuten työelämän välille. Ulkopuolelta tulevien vaatimusten keskellä olisi kuitenkin tärkeää pysähtyä miettimään oman elämänsä prioriteettijärjestystä. (Hakala 2019, 50, 58–59., Polo & Ståhl 2021, 17.)

Perheen D äidin työskennellessä keittiössä, keskustelee Supernanny olohuoneessa medialaitteiden äärellä istuvien lasten kanssa.

Supernanny: *Aha onks täällä tämmönen peliperhe?*

Lapset: *Joo*

Supernanny: *Mitä te teette?*

11-vuotias lapsi: *Pelaan koneella ja laitan puhelimen tähän (koneen päälle) ja katon siitä samalla videoita*

Supernanny: *Sä teet kahta eri asiaa yhtä aikaan siinä*

11-vuotias lapsi: *Jep*

Supernanny: *Okei, Mitäs sinä sitten teet (10-vuotiaalle lapselle), katoksä vierestä?*

10-vuotias lapsi: *Joko mä katon vierestä, katon tv:tä tai sitten mä tylsistyn tai katon kännykkää*

Supernanny: *No mitäs sit sen jälkeen, ku teillä loppuu tuo peliaika, mitä te sitten teette?*

10-vuotias lapsi: *Yleensä mulla se ei lopu kesken, ku mä oon enemmän kavereitten kaa ku puhelimella*

11-vuotias lapsi: *Itseasiassa mulkaa ei oo enää... Äiti! (huutaa samalla keittiössä istuvalle äidille)*

Äiti: *Mitä?*

11-vuotias lapsi: *Monta viikkoa mä olin ilman puhelinta?*

Äiti: *Puoltoista kuukautta*

Supernanny: *Minkä takii sä olit puoltoista kuukautta ilman kännykkää? Sä halusit itse paremman elämänlaadun niinkö?*

11-vuotias lapsi: *Ei (Naurahtaa)*

Supernanny: *Arvaa oisinko uskonu hetkeäkään tota. Olitsä tehny jotain töllön töitä?*

11-vuotias lapsi: *Jotaki*

10-vuotias lapsi: *Olikse se autojuttu?*

11-vuotias lapsi: *Oli, mä olin heitelly kiviä autoihin kavereitten kanssa*

Supernanny: *Aa okei, no mutta oliko kohtuullinen rangaistus tommosta hölmöilystä*

11-vuotias lapsi: *No joo*

Edellä oleva vuoropuhelu osoittaa, että lapsi tai nuori voi alkaa hakea huomiota myös hankalalla käytöksellä tai vaatimuksilla. Perheessä D lapset ovat oireilleet esimerkiksi vahingoittamalla toisen ihmisen omaisuutta kodin ulkopuolella, kuten 11-vuotiaan lapsen puhelinkieltoon johtanut käytös osoittaa. Jos lapselle tai nuorelle puhutaan kärsimättömällä äänensävyllä, hän tulee toistuvasti ohitetuksi tai hänen annetaan ymmärtää, että hän on tiellä tai hankala, alkaa lapsi tai nuori kokea, että hän ei kelpaa ja hänessä on jotain vikaa. Sen seurauksena lapsi tai nuori saattaa alkaa hakea hyväksyntää ja huomiota käyttäytymällä niin, että saa kiitosta ja hyväksyviä katseita. (Heiskanen 2022.) Jos lapsi tai nuori ei saa vanhemmaltaan kaipaamaansa myönteistä huomiota, hakee hän mieluummin negatiivista huomiota käytöksellään kuin jää kokonaan huomiotta (Gerlander 2018, 9.)

Perheen D äiti kertoo tekevänsä paljon töitä, mikä on pois yhteisestä ajasta lasten kanssa. Lapset ovat vapaa-ajallaan paljon keskenään, vaikka äiti olisikin kotona. Äiti viettää usein aikaa keittiössä tehden töitä joko puhelimella tai tietokoneella. Lapset puolestaan istuvat olohuoneessa medialaitteiden ääressä tai tekevät muita omia juttujaan. Äiti on nimennyt perheen ongelmaksi 10-vuotiaan lapsen miellyttämisenhaluisuuden ja 11-vuotiaan lapsen tunnelukkovaikkeudet. Äidin nimeämiin ongelmiin liittyen Supernanny toteaa perheen tilanteen olevan hyvin vaativa, sillä lapset ovat paljon keskenään.

Keskilapsuudessa lapsi tarvitsee vanhemman apua etenkin itsekontrollin ja sosiaalisen vastuun saavuttamiseen, sekä joskus myös positiivisten sosiaalisten suhteiden kasvattamiseen. (Collins ym. 2002., Vasikkaniemi 2013, 33). Galinskyn (2000) tutkimuksen mukaan lapset ovat useammin onnettomia, keskittymättömiä tai jännittyneitä, jos vanhempi käyttää vain vähän aikaa lapsensa kanssa tai on stressaantunut ja kiireinen. Lapset myös kokivat olevansa arvottomia eivätkä tulleet niin hyvin toimeen muiden ihmisten kanssa. (Galinsky 2000., Vasikkaniemi 2013, 38.) Supernanny keskustelee lasten kanssa heidän ajatuksistaan äidin työntekoon sekä perheen yhteiseen aikaan liittyen.

Supernanny: *Onks teil huoli äitistä? (kysyy lapsilta)*

10-vuotias lapsi: *Ei vaan se, että haluttais viettää lisää, enemmän laatuaikaa (liikuttuu puhuessaan)*

Supernanny: *Niin, ihan oikein sanottu, sul tuli vedet silmiin. Mut toi on ihan totta hei, joskus on niin et miten vaikeeta on sille omalle äitille tai isälle sanoa että hei mä haluan olla enemmän sun kanssa, mä haluan ihan oikeesti et sä teet mun kans asioita. Eiks oookki tosi vaikee mennä sanoo?*

10-vuotias lapsi: *Ja se on tylsää, ainaku me esimerkiks ku me oltiin lomalla...*

11-vuotias lapsi: *Nii äiti joutu sielki käyä töissä*

10-vuotias lapsi: *Äiti lupas et se ei käy*

(10:51–11:30)

Perheessä D ilmenee vanhemmuuden kaipuuta sekä aidon läsnäolon puutetta. 10-vuotias lapsi käyttää sanaa laatu-aika, jonka Supernanny haluaa pyyhkiä pois lapsen sanavarastosta siitä syystä, ettei lapsen ja vanhemman yhdessäolon tulisi olla laatu-aikaa vaan normaalia, lapselle kuuluvaa aikaa. Lapset tuovat myös esiin epäluottamusta vanhemman antamaan lupaukseen olla tekemättä töitä, sillä lupaus on rikottu aiemmin. Niin Suomessa kuin ulkomaillaakin tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että lapset ja nuoret arvostavat sopuisaa ja kiireetöntä perhe-elämää. Galinskyn (2000) tutkimuksessa lapset arvostivat eniten vapaata ja kiireetöntä yhdessäoloa, jossa vanhempi keskittyi lapseen, mikä on olennaista lapsen ja vanhemman väliselle lämpimälle vuorovaikutukselle. Vasikkaniemen (2013) tutkimuksessa lapset eivät toivoneet mitään erityistä yhteistä tekemistä vanhempiensa kanssa, vaan lapset pitivät tärkeänä, että vanhempi olisi saatavilla tarvittaessa. Jos vanhempi on kotona, mutta ei emotionaalisesti läsnä tai saatavilla, voi se tuntua lapsesta huonommalta kuin se, että vanhempi kävisi töissä muualla. Lapset eivät myöskään pitäneet vanhempiensa ilta- ja yötyöistä, mikä on todettu myös aikaisemmissa tutkimuksissa. (Galinsky 2000, Vasikkaniemi 2013, 35, 132–133., Piotrkowski & Stark, 1987.)

Supernanny kertoo ruokailun merkityksen olevan paljon muutakin kuin tekninen suoritus saada lautanen tyhjäksi. Ruokailun yhteydessä tapahtuu vuorovaikutusta, vanhemmat voivat esimerkiksi tutkia lapsensa olotiloja ja näin pysyä lapsensa asiantuntijoina. Myös lapselle piirtyy tunne, että hän on tullut nähdyksi ja kuulluksi sinäkin päivänä.

Supernanny: *Ja se mikä täs on musta nyt hirveen kiva niin on se et ilmesesti teidän ruokapöytään ei niinkun todellakaan kuulu kännykät*

Äiti: *Ei, paitsi kellä on kännykkä kädessä ruokapöydässä?*

Lapset: *Äidillä*

Äiti: *Ja se on niinku justiinsa sitä et mä tarkistan koko ajan et onko tullu työviestejä*

Supernanny: *Eihän me puhuta välttämättä edes tunnista, mut sillonku sä oot todellaki läsnä lapsille etkä keskeytä sitä sillä et sä katot välillä kännykkää ja vaan yniset näille vastauksia...*

11-vuotias lapsi: *Välillä äiti ei ees kuuntele, ku sillä on puhelin naamassa*

Supernanny: *Niin sä huomaat et ei toi ees kuule mua nyt niin just se, sittenku sen oikeesti sen puol tuntii tai 20 minuuttii vaan on niin se täydentää ja tyydyttää lasten sitä tarvetta ihan eri tavalla*

(17:52–18:53)

Edellä olevassa tilanteessa ilmenee aidon läsnäolon merkitys ja toisaalta ristiriitaisuus siinä, etteivät lasten kännykät kuulu ruokapöytään, mutta äidin kännykkä taas kuuluu. Lapset ovatkin huomioineet kännykän vaikuttavan äidin vuorovaikutukseen ja läsnäoloon. Keltinkangas-Järvisen (2010) mukaan vanhemman tulee olla lapsen saatavilla lapsen tarvittaessa. Saatavilla olo ei tarkoita jatkuvaa aktiivista leikkiä lapsen kanssa tai virikkeiden tarjoamista, vaan kykyä olla lapsen lähellä ja käytettävissä. Lapsella tulee olla tunne, että aikuinen keskittyy lapseen silloin, kun lapsella tulee tarve. (Keltinkangas-Järvinen 2010, 128–129.) Lapsi tarvitsee aikuiselta emotionaalisesti läsnä olevaa vuorovaikutusta kehittyäkseen (Kanninen & Sigfrids 2012, 91). Vanhemman ja lapsen kohtaaminen voi olla lyhyehkö yhteinen hetki, mutta hetkessä tulee kuitenkin toteutua vastavuoroisuus ja läsnäolo hetkessä, jotta kohtaaminen olisi dialoginen tapahtuma. Dialogisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista läsnäoloa hetkessä, vastaanottavaisuutta ja vastaamista. Kun olemme läsnä, olemme tietoisesti mukana vuorovaikutuksessa. Läsnäolo voi myös olla hiljaisuutta. (Haarakangas 2011, 129–130.)

Vanhemman tulisi aika ajoin pysähtyä kysymään lapsensa kuulumisia ja pohtimaan sitä, tunteeko lapsensa ajatuksia riittävästi. Cacciatore (2019) on tuonut esiin lapsen tutustumisen uudelleen vähintään kahden viikon välein, sillä lapsi kasvaa ja ajatukset

muuttuvat nopeaan tahtiin. Tämän vuoksi aito kiinnostus lapsen tunteista, ajatuksista ja kuulumisista on välttämätöntä hyvän suhteen säilyttämiseksi. (Sinkkonen 2012, 15.)

Perheessä D ilmenee useaan otteeseen lasten toive siitä, että äiti jättäisi kännykän pois. Aikaisemmassa vuoropuhelussa ilmeni myös, etteivät lapset luota äidin antamaan lupaukseen olla tekemättä töitä. Lapset vaikuttavat olevan puhelimillaan paljon sen vuoksi, että heillä on tylsää eikä heitä ohjata muuhunkaan tekemiseen. Supernanny on asettanut perheen uudeksi säännöksi sen, että perheessä keksitään kännykän tilalle jotain muuta tekemistä ja tekemisen ajaksi kännykät laitetaan kännykkälaatikkoon.

Supernanny: Olisko se hyvä sääntö tälle kännykkälaatikolle, minkä 11-vuotias lapsi justiin keksi, että teidän perhe ku laittaa kännykät tänne kännykkälaatikkoon, niin ne on lentokonetilassa

11-vuotias lapsi: Ja sillen äiti ei saa tehdä töitä

Supernanny: Ja sillen äitikkään ei tee töitä. Ehkä täs onki se suuri luottamuskysymys just siitä, että sun (äidin) puhelin ei soi ja sä et keskeytä teidän yhteistä tekemistä sen takia et puhelin soi.

(20:32–20:53)

Kasvava lapsi tarvitsee arvostusta, hyväksyntää ja tunteen siitä, että on arvokas sekä hyvä sellaisenaan. Lapsen kasvatusta edellyttää vanhemmilta läsnäoloa ja kohtaamista sekä yhdessäoloa ja perheen yhteistä tekemistä. Vanhemmilta ei edellytetä jatkuvaa virikkeiden järjestämistä, vaan lapsuudesta jää usein mieleen pienet arkiset asiat ja yhdessäolon hetket, jotka luovat hyvää mieltä ja turvallisuutta. (Haarakangas 2011, 47–50.) Perheessä D kännykkälaatikko vaikuttaa toimivalta ratkaisulta ja perhe keksii yhteistä tekemistä sen sijaan, että lapset istuisivat olohuoneessa kännyköillään äidin tehdessä töitä keittiössä. Supernanny toteaa, että pienellä pinnistyksellä ja kännyköiden poissaololla leikkimistä alkaa löytyä. Lasten riemua on myös palkitsevaa kuunnella.

Vanhemmuus on vuorovaikutustapahtuma lapsen ja vanhemman välillä, jossa lapset oppivat näkemään vanhempansa aitoina ihmisinä. Vanhemmuudessa palkitsevinta onkin oppia tuntemaan oma lapsensa. Lasten elämän täyttäminen virikkeillä ja puuhalla on usein turhaa. Virikkeet ja harrastukset eivät auta lasta saamaan hoivaa ja turvallisuutta.

Vanhempien stressatessa lapsen kehitysvaiheiden saavuttamista sen sijaan että tarjoaisivat hoivaa, voivat he aiheuttaa stressiä myös lapsilleen eikä stressi mahdollista parasta vuorovaikutusta ja oppimista lapselle. Vanhempien oman riittämättömyyden ja muihin vertailun myötä on vieraannuttu yksinkertaisista tavoista hoivata lasta ja kuvitellaan, että pitäisi pystyä aina vain parempaan. (Polo & Ståhl 2021, 14–15.)

Aineistosta nousi myös esiin kaksi perhettä, joissa yksi lapsista jää toisen varjoon ja tämän myötä vetäytyy tilanteista medialaitteen ääreen. Kolmannen kauden seitsemännessä jaksossa Supernanny vierailee perheen E luona, johon kuuluvat 29-vuotias äiti, sekä 5-vuotias lapsi, 2-vuotias lapsi ja 1-vuotias lapsi. 2-vuotias lapsi vaatii paljon huomiota äidiltä ja aiheuttaa meteliä taloon käytöksellään. Perheen vanhin lapsi vetäytyykin usein kännykkänsä kanssa pois tilanteesta.

Supernanny kertoo olevansa kiinnostunut 5-vuotiaan lapsen käyttäytymisestä ja siitä, miten se kehittyy illan myötä, sillä lapsi on ollut pitkin päivää vetäytyneenä puhelimensa kanssa. Supernanny haluaa tietää, kuinka paljon 5-vuotias viettää aikaa puhelimellaan päivän aikana.

Supernanny: Tämmösii pienii, tiiätsä kymmenen minuutin hetkiä et sä löytäisit 5-vuotiaan lapsen kanssa nii olis hyvä tai kun sä huomaat et nyt 5-vuotias lapsi vetäytyy et nyt se niinku ärsyyntyy siihen 2-vuotiaan lapsen ränttämiseen ja tappelemiseen, laittaa korvat kiinni tai vetäytyy pelaamaan palapeliä tai puhelimen kanssa, nii siinä kohtaa oiski tärkein kohta et sä sanot sille (5-vuotiaalle lapselle) että joo mä huomaan et sua nyt vähän ärsyttää mut odota hetki et meillekki tulee tänään yhteinen aika. Sillon lapsi on ihan turvassa, hän tietää et noni mä oon toiminu tosi oikein ja äiti on mua varten sit jossain toises kohtaa päivän aikana, mut se pitää sanoa lapselle. (26:20–27:00)

Neljännän kauden neljännessä jaksossa Supernanny vierailee perheen F luona, johon kuuluvat äiti, isä, 5-vuotias lapsi ja 9-vuotias lapsi. Tässäkin perheessä yksi lapsista jää toisen varjoon 9-vuotiaan lapsen viihtyessä tiiviisti ruudullaan 5-vuotiaan lapsen raivomaratonien aikana.

Supernanny: Mitä sä teet? (Kysyy 9-vuotiaalta lapselta, joka on yksin huoneessaan)

9-vuotias lapsi: Katon puhelinta

Supernanny: *Katot puhelinta?*

9-vuotias lapsi: *Ei oo mitään muuta tekemistä*

Supernanny: *Ei oo mitään muuta tekemistä, ootsä paljon puhelimella?*

9-vuotias lapsi: *No joo*

Supernanny: *Okei, mitäs sä aattelit mun tulemisesta, kysyiksä et miks?*

9-vuotias lapsi: *No en koska mä niinku tiesin jo sen syyn*

Supernanny: *No mikä se syy sun mielestä on?*

9-vuotias lapsi: *No se on just ton 5-vuotiaan lapsen ongelmien takia*

Supernanny: *Mitkä sun mielestä on semmosii ongelmii mitkä häiritsee sua siinä 5-vuotiaan lapsen olemisessa ja käyttäytymisessä?*

9-vuotias lapsi: *No ainaki se että kun se niinku kiukuttelee tosi paljon tai niinku haluu leikkiä jotain äitin kaa nii sitte mulla ei oo sitä niinku mä en voi olla äitin kaa oikee paljoo*

Supernanny: *Niin joo, nii siis et 5-vuotias lapsi vie tavallaan äidin aikaa mikä kuuluis vähän sullekki*

9-vuotias lapsi: *Nii*

Supernanny: *No onkse sit se syy miks sä usein tuut myös tänne (omaan huoneeseen), että olkaa te sit sielä ja mä oon täällä?*

9-vuotias lapsi: *Varmaan, ku mä en niinku mitään muuta täälä mun huonees tee, ku oo välil kavereitten kaa, katon puhelinta ja piirrän*

(7:55–9:03)

Edellä olevat tilanteet osoittavat yhden lapsista vetäytyvän medialaitteen pariin toisen lapsen vaatiessa huomiota vanhemmiltaan. Aineistosta ei käy ilmi, ovatko vetäytyvät lapset luonteenpiirteiltään esimerkiksi erityisen rauhallisia tai herkkiä, mistä johtuisi, etteivät he hae huomiota yhtä raivokkaasti kuin sisaruksensa. Lapsi ei ole vain kasvatuksen

kohde, vaan myös aktiivinen toimija, jolla on omat tarpeet, tunteet ja ajatukset. Herkät lapset ovat hyvin tietoisia tarpeistaan ja tunteistaan, sekä reagoivat tavallista voimakkaammin saamaansa kohteluun. Arvostava ja ymmärtävä kohtelu auttaa lasta olemaan oma itsensä sekä suhtautumaan myönteisesti ympäristöön. Ymmärtämättömyyden kohtaaminen taas voi kostautua hankalina olotiloina, tunnepurkauksina ja lapsen sulkeutumisena. Nykypäivänä lapset ovat usein tiedostavampia kuin aiemmat sukupolvet. Se on osa ihmiskunnan henkistä kehitystä, mutta myös esimerkiksi internetin mahdollistamat monipuoliset vaikutteet tuovat lapsille enemmän näkökulmia elämään. Lapset eivät ole vain oman perheen ja koulun vaikutusten varassa, vaan maailma on heille avarampi niin hyvässä kuin pahassa. (Heiskanen 2022.)

Arkisissa kohtaamisissa tärkeintä on vanhemman suhtautuminen lapseen. Ei ole kyse niinkään siitä, mitä lapsen kanssa tehdään, vaikka sekin voi olla kiinnostavaa. Olennaisempaa on kuitenkin se, miten lapsen kanssa ollaan ja miten asiat tehdään. Eleet, äänensävyt, sanat ja katseet kertovat lapselle tunnetasolla siitä, millaisena hänet koetaan ja onko hän rakastettu vanhempiensa silmissä. (Heiskanen 2022.) Myös Supernanny toteaa, että lapsi voi kokea helposti riittämättömyyden tunnetta, mutta pienikin hetki vanhemman kanssa voisi lisätä merkityksellisyyden tunnetta.

Supernanny: Sillonku lapsia on monta, niin tulee helposti riittämättömyyden tunnetta, mutta tärkeintä on se, että kohtaa jokaisen lapsen päivän aikana edes hetken verran. Se vähentää riittämättömyyden tunnetta, mutta ennen kaikkea lapsi tulee aivan varmasti kohdatuksi ja nähdyksi ja hänelle jää hyvä tunne omasta vanhemmastaan. (29:21–29:41)

5.3 Medialaiteriippuvuus

Yhdessä jaksosta nousee esiin vanhemman kännykkäriippuvuus, joka osaltaan vaikuttaa myös lapsen medialaiteriippuvuuteen. Kolmannen kauden viidennessä jaksossa Supernanny saapuu perheen G luon, johon kuuluu 24-vuotias yksinhuoltajaäiti ja hänen 4-vuotias lapsensa. Äiti kaipaa apua vilkkaan lapsensa kanssa, sillä jatkuva vääntö arkisista asioista on vienyt ilon vähäisistä yhteisistä hetkistä ja arjen kitkaa paetaan toistuvasti ruutujen äärelle.

Supernanny: Sun (äidin) aikamoinen kännykkäriippuvuus on myös tehnyt 4-vuotiaasta lapsesta tietyllä tavalla riippuvaisen pidiin. 4-vuotias lapsi haluais olla padilla vähän joka välissä mut hän ei kuitenkaan pysty keskittymään sen kanssa olemiseen ja vielä ne viimeiset hetket ku hänen pitää rupee rauhoittumaan niin hän on sen ruudun ääressä.

Äiti: Musta on tullu tosi laiska. Tuntuu et joka ilta menee vaan sillee et nyt tästä pitää jotenki vaan selvitä taas tästäki illasta. Jotenki että nyt vaan pakko jonku kaavan mukaan mennä et pääsee ite rauhoittuu myös.

Supernanny: Näin ei voi jatkua

(11:00–11:38)

Edellä kuvattu tilanne tuo esiin perheessä vallitsevaa mediariippuvuutta ja medialaitteiden käyttöä etenkin iltojen rauhoittamiseksi. Käy kuitenkin ilmi, että vaikka äiti pääseekin rauhoittumaan lapsen ollessa medialaitteen ääressä, häiritsevät ruudut lapsen rauhoittumista. Halen ja Guanin (2014) mukaan runsaalla elektronisten laitteiden käytöllä on havaittu olevan vaikutusta unen lyhenemiseen, unen laadun heikkenemiseen ja nukkumaanmenoajan myöhenemiseen. Nukkumaanmenoajan lykkäytyminen voi johtua niin psykososiaalisista tekijöistä, biologisista tekijöistä kuin ympäristötekijöistäkin, joista yksi on ruutuun liittyvä aktiivisuus. (Hale & Guan 2014, 50.)

Vanhempien asenteilla ruutumediaa kohtaan on havaittu olevan vaikutusta heidän lastensa päivittäiseen ruutuaikaan. Esimerkiksi se, miten herkästi televisiota käytetään lapsenvahtina tai miten vanhemmat eivät näe liiallisen altistuksen aiheuttavan negatiivisia vaikutuksia, heijastaa heidän asenteitaan. (Napier 2014, 18–25.) Vanhempien televisionkatselumäärä vaikuttaa lasten katselumäärään enemmän kuin lapsille asetetut televisionkatselusäännöt tai lasten pääsy television ääreen esimerkiksi lapsen omassa huoneessa. (Bleakley ym. 2013, e364–3371.) Vanhempien oma ruutuaika näyttäisi siis vaikuttavan voimakkaasti lasten ruutuajan määrään, sillä lapset katsovat vanhemmistaan mallia lähes kaikkeen toimintaansa. Kuten perheen G äiti totesi, illat tuntuvat selviytymiseltä ja on helpointa laittaa lapsi medialaitteen ääreen, jotta pääsisi itsekin rauhoittumaan. Supernanny asettaakin perheelle G useamman median käyttöön liittyvän uuden säännön.

Supernanny: *Ruudut pois, kun ollaan lapsen kanssa. Ja silloin sä (äiti) oot lapsen kanssa kaksisteen, niin silloin on tärkeitä et silloin sä et käytä sitä kännykkää, koska joka kerta ku sä otat kännykän niin sun vuorovaikutus katkee lapseen ja tavallaan sä jätät lapsen yksin ja ikäänku viestität, että tää kännykkä on tärkeempi ku hän.* (13:47–14:09)

Supernanny: *Televisio ei ole koko ajan päällä. Nyt me puhutaan siitä, että 4-vuotias lapsi joka on aika vilkas, jopa ehkä vähän ylivilkas toiminnoissaan, niin hänelle ei saisi tulla impulseja joka suunnasta. Silloin hän pystyy keskittymään paljon paremmin siihen tekemiseen, joka hänellä on menossa.* (14:41–15:01)

Supernanny: *Iltasatu ei ole animaatio ruudulta. Iltasin lapset ei enää katso televisioruutua ennen nukkumaanmenoa, tai padiruutua. Se padi on yksi niitä asioita, jotka ehdottomasti nostaa sitä impulssiherkkyyttä ja se ei oo suotavaa siihen nukkumaanmenohetkeen.* (15:10–15:28)

Perheen G uusissa säännöissä tulee esiin etenkin medialaitteiden aiheuttamien impulssien vähentäminen eli medialaitteiden käytön rajoittaminen. Supernanny tuo myös esiin sen, mitä vanhempien liiallinen medialaitteiden käyttö voi lapselle viestiä. Teknologian liikakäyttö on heikentänyt niin väestön sosiaalisia kuin kognitiivisiakin taitoja. Keskittymiskyky herpaantuu ja tietojen muistaminen heikentyy. Keskeytykset heikentävät työhyvinvointia ja runsas älylaitteiden käyttö myös vähentää hymyilyä vieraita kohdatessa. Keskeytykset myös heikentävät fyysisten kohtaamisten tuottamaa nautintoa sekä vievät vanhempien huomion pois lapsesta. Vanhempien runsas älylaitteiden käyttö ennustaa käytösongelmia lapselle. Nämä ongelmat puolestaan aiheuttavat stressiä vanhemmille, mikä lisää vanhempien älylaitteiden käyttöä. Taaperoilla runsas ruutuaika voi hidastaa kognitiivista kehitystä. (Moisala ym. 2016., Montag ym. 2019., Kosola 2020, 326.)

Sellaisissa perheissä, joissa vanhemmat suhtautuvat positiivisemmin mediaan, televisio on enemmän päällä myös taustalla silloinkin, kun kukaan ei sitä katso (Napier 2014, 18–25). Suomessa etenkin pienempien lasten katselusta huomattava osa on passiivista katsomista, eli lapsi oleskelee samassa tilassa, jossa joku perheenjäsen seuraa ohjelmaa. Pienimpien lasten onkin todettu altistuvan vanhempia lapsia todennäköisemmin taustamedialle, joka ei sovi heidän ikäisilleen. (Suoninen 2014, 23., Tomopoulos ym. 2014, 546–552.) Vanhempien on myös havaittu olevan vähemmän vastaanottavaisia lapsilleen television ollessa auki, jolloin taustamelua tuottava televisio vaikuttaa vanhemman ja lapsen väliseen

vuorovaikutukseen niin määrällisesti kuin laadullisestikin (Kirkorian ym. 2009, 1356–1357).

Vanhempien aktiivisella valvonnalla mediasisältöihin liittyen on nähty olevan positiivisia vaikutuksia lapsiin. Vanhemmat mainitsevat usein silmällä pitämisen yhtenä mediankäytön valvontakeinona. Silmällä pitäessä vanhempi seuraa lapsen käytöstä ja pysyttelee lähellä median käytön ajan. (Elias & Sulkin 2019., Nikken & Schols 2015., Nevski & Siibak 2016.). Seuraavissa tilanteissa Supernanny antaa ohjeita medialaitteiden käyttöön, sekä tuo esiin medialaitteiden käytön hyötyjäkin, kunhan vanhempi kontrolloi tilanteita.

Supernanny: *Mites yleensä niin ku sä tällee rupeet tekee ruokaa nii rauhottuiks lapsi tekemään omii leikkejä vai vaelteleeks hän täällä et onks hänen ominainen tapa tää vaelteleminen?*

Äiti: *Öö no on oikeestaan, että jos ei sitte, yleensä mää sitten annan sille tabletin, että millä se niinku jos se ei rauhotu*

Supernanny: *Joo ja tota mä just meinasinki että musta se tabletin käyttö ku se selkeesti hänt rauhoittaa, niin määritä sä aina se ajankohta et mihin kohtaan se on hyvä, mut nyt on tosi tärkeetä et sä kontrolloit sitä padin käyttämistä*

(18:24–18:56)

Supernanny: *Niin ja sit voi tietysti vielä mieltii sitä et mihin tilaan kannattaa antaa se rauhottumishetki. Onks tää liikaa (sohva) vai onks rauhallisempi paikka istua pöydän ääressä sen tabletin kanssa.*

Äiti: *Niin se vois kyllä olla*

Supernanny: *Silläki on niinku iso merkitys*

Äiti: *Joo okeii sä (4-vuotias lapsi) saisit tulla tähän tuolille istumaan, siinä saat olla tabletilla*

Supernanny: *Ja sit ota kaikki muu ympäriltä pois, jotka häiritsee elikkä juuri se on ehkä se mihin hän on nyt aika fiksoutunu tohon leluun niin tää lelu ei oo silloin sulla ku oot padilla*

(19:11–19:41)

Edellä olevissa tilanteissa korostetaan etenkin medialaitteiden käytön säätelyä esimerkiksi rajoittamalla käyttö tiettyyn paikkaan. Tieteellisessä keskustelussa on nostettu esiin myös sisältöjen säätelyä. Ruutuajasta keskusteltaessa kiinnitetään usein huomiota laadun merkityksestä suhteessa määrään. Vanhempien tulisi olla kiinnostuneita siitä, millaisia sisältöjä lasten ruutuajalla on, eikä laskettava vain tuntimääriä. On myös olennaista, ovatko aikuiset kiinnostuneita siitä, mitä lapset ja nuoret medialaitteilla tekevät ja onko lasten ja nuorten mahdollista keskustella kokemuksistaan aikuisten kanssa. (Jantunen 2022, 9.) Itsesääntelyllä ja ajan hallinnalla ei tarkoiteta sitä, että pitäisi asettaa tarkat aikarajat mediankäytölle. Lapsen ja nuoren kanssa kannattaa pohtia ennemminkin sitä, mihin aikaan käytetään, miten median käyttö asettuu osaksi lapsen ja nuoren ajankäyttöä ja saako lapsi ja nuori tehtyä haluamansa asiat. (Takala & Takala 2019, 28.)

Kolmannen kauden kahdeksannessa jaksossa Supernanny vierailee perheen H luona, jossa myös kaivataan apua ruutuajan kanssa. Perheeseen H kuuluvat äiti, 8-vuotias lapsi, sekä äidin sisko eli täti, joka on aiemmin ollut tiivis osa perhettä, mutta haasteet 8-vuotiaan lapsen kanssa ovat saaneet hänet ottamaan etäisyyttä perheeseen.

Supernanny: *Mimmosta se on se vieraantumisen mitä on tapahtunu, eiks teillä oo yhteistä kieltä?*

Täti: *No ei oikeestaan, ei oo niinku mitään sellasta. Mä en niinku kauheesti puhu 8-vuotiaan lapsen kanssa koska välillä ku se tulee vierailee nii se on vähän semmonen sulkeutunu et se on vaan tabletilla ja sitte jos sille yrittää puhua jotain niin sit se ei oo niinku minkäänlaista vastausta tai sit se saattaa hermostua tai...*

(6:55–7:20)

Supernanny asettaa myös perheeseen H samankaltaisen säännön kuin perheeseen G rajoittaakseen medialaitteiden käyttöä. Lisäksi perheessä H otetaan käyttöön kännykkälaatikko, jota hyödynnettiin myös perheessä D.

Supernanny: *Tabletin käytölle oma suunnitelma. Mä huomaan että 8-vuotias lapsi aina pääsee vähän livahtamaan sen tabletin kanssa tähän sohvalle ja ikään kuin oleilemaan sen ympärillä. Nyt jatkossa 8-vuotiaalle lapselle tulee tabletin käyttö niin, että sä (äiti) määrität sen ja suunnittelet sen. (18:24–18:44)*

Supernanny: *Mulla on teille täällä tämmönen kännykkälaatikko, jossa toi tabletti rupee jatkossa asumaan. Ja aina sillonku sä (8-vuotias lapsi) voit sitä käyttää niin äiti sen täältä sulle antaa. Mä en anna teille mitään semmosta sääntöä, että tällä saa vaan olla kerran päivässä tunnin tai kaks kertaa päivässä tunnin. Sä (äiti) sen määrittelet, miten te sen teette, mutta sun pitää opetella et se määritelmä tulee sulta. (19:59–20:31)*

Supernanny korostaa perheelle H asettamissaan uusissa säännöissä medialaitteiden käytön rajoittamista niin, että äiti määrittelee käyttöä. Supernanny toteaa, ettei määrällä ole tässä kohtaa merkitystä, vaan vanhemman tulee kontrolloida tilanteita. Vanhemman, huoltajan tai muun aikuisen tulisi tukea lasta esimerkiksi asettamalla pelaamiselle yksiselitteiset säännöt sekä tietyt ja selkeät rajat. Yhdessä sovituista säännöistä tulee myös pitää kiinni. Lapsen tai nuoren ikä on myös huomioitava sääntöjä sopiessa, sillä nuorimmat lapset eivät voi itse päättää pelimäärästään. Viime kädessä onkin vanhemman oikeus ja velvollisuus puuttua tilanteeseen, mikäli yhdessä sovituista säännöistä ei pidetä kiinni. (Kettunen ym. 2019, 19.)

Neljännän kauden kahdeksannessa jaksossa Supernanny on perheen B luona, johon kuuluvat äiti, isä, 5-vuotias lapsi, 3-vuotias lapsi ja 1,5-vuotias lapsi. Vanhempien antamat ohjeet ja säännöt ovat ristiriidassa keskenään ja lapset pitävätkin perheessä valtaa näiden ristiriitaisuuksien vuoksi. Äidin ja isän epäjohdonmukaisuus näkyy selkeimmin ruokapöydässä, jossa toiminta pyörii kaiken muun paitsi syömisen ympärillä eikä levottomuutta saada loppumaan ilman kännyköitä. Perheen pahimmat haasteet painottuvat etenkin ilta-aikaan, jolloin ruoka ei maistu ilman kännykkäruutuja.

Isä: *Jos sä (5-vuotias lapsi) kokeilet lainata vähän isjän kännykkää ni meniskö se paremmin se ruoka alas sitte*

3-vuotias lapsi: *Iskä mä haluun katsoa sun kännykästä juutuubia!*

(9:28–9:36)

Äiti 3-vuotiaalle lapselle: *Mitäs nyt tehhään?*

3-vuotias lapsi: *Anna mulle juutuubbia!*

Äiti: *Ai että annanko sulle juutuubia*

3-vuotias lapsi: *Anna! Anna! Anna!*

Äiti: *No ensin jos kokeilta syyä ilman juutuubbia*

(11:09–11:21)

Perheessä B kännyköistä on tullut yhtä oleellinen osa ruokapöytää kuin itse ruoastakin ja Supernanny huomioikin asian asettaessaan uusia sääntöjä perheelle.

Supernanny: *Ruokailun tapahduttava ilman kännyköitä. Ei oo mitään pahaa siinä, että välillä voi olla kännykällä mut se on teidän päätettävä koska se aika tulee. Tästä eteenpäin niin teidän ruokailut sujuu ilman kännyköitä.* (18:00–18:13)

Myös perheessä B nostetaan esiin se, kuinka vanhempien tulee määrittää medialaitteiden käytön aika. Kuten Supernanny totesi jo perheessä D, perheen yhteiset ruokailut ovat hyvää aikaa vuorovaikutukselle eikä siihen kännyköitä tarvita. Supernanny kertoo lasten niin sanotun iltavillin johtuvan usein siitä, että lapset ovat hyvin ylivilittyneitä ja vanhempien kanssa käyty vuorovaikutus on jäänyt vajaaksi. Lasten ylivilittyneisyys nousi esille myös perheessä G. Etenkin ilta-aikoihin Supernanny suosittelee medialaitteiden sijaan rauhallista tekemistä, joka valmistaa nukkumaanmenoon.

6 Yhteenveto ja pohdinta

Jaoin aineiston Lullin (1990) teorian pohjalta muodostamieni kategorioiden perusteella ja tuloksista ilmeni selkeästi median rooli niin arjessa kuin spesifimmin vuorovaikutuksessakin sekä median säätelevä käyttö. Seuraavaksi kokoan tuloksia yhteen sekä pohdin yleisesti tutkimuksen myötä heränneitä ajatuksia ja mahdollisia jatkotutkimusideoita aiheeseen liittyen.

Median rooli arjessa toimii tietynlaisena taustatekijänä koko tutkimukselle, sillä reality-ohjelmassa, josta aineiston keräsin, perheet kaipaavat apua arjen haasteisiin. Supernanny Suomi reality-ohjelma ei kuitenkaan keskity vain mediaan niin kuin tämä tutkimus, joten tämän tutkimuksen kannalta oleellista oli poimia aineistosta mediahetkiä, sekä keskittyä median rooliin arjessa. Median rooli näkyi tuloksissa suurena ja kaikenkattavana, joten median näytellessä suurta roolia arjessa, tarvitaan myös sen käytön säätelyä. Tuloksissa ei tullut selkeästi esiin, että medialaitteita olisi esimerkiksi käytetty palkintona, mutta rajojen asettamisen tärkeyttä korostettiin.

Medialaitteiden pariin myös hakeuduttiin joko tylsyyttä tai todellisuutta pakoon, viihdetarkoituksessa ja osaltaan myös huomaamatta esimerkiksi television tuottaessa taustamelua. Medialaitteita käytettiin paljon myös samanaikaisesti. Media voi olla suuri aikasyöppö ja keskittyminen herpaantuu puhelimen näytön välähtäessä. Jatkuvat ärsykkeet heikentävät pitkäjänteistä ongelmanratkaisukykyä, sillä helposti käy niin, että vastaukset tarkastetaan puhelimesta. Medialla on merkittävä vaikutus lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen, minkä vuoksi medialaitteiden käyttöä tulee säädellä ja sisältöjä rajoittaa. (Takala & Takala 2019, 27–28.)

Mediakulttuuri toimii lasten ja nuorten oppimisen areenana. Mediakulttuuri on nimitys nykyiselle yhteiskunnallemme, jossa media on koko ajan läsnä. Mediakasvattajien tarkoituksena on kasvattaa lapset ja nuoret ymmärtämään mediakulttuuria sekä mediakulttuurissa toimimista. Tärkeintä on etenkin kriittisyyden opettaminen, sillä ilman kriittisyyttä ihmiset olisivat täysin median vallassa. (Frantti 2013, 9.) Buckingham (1991) on erottanut mediakriittisyyden aikakaudella kolme suojelevaa lähestymistapaa puhuessaan kriittisen lukutaidon merkityksestä mediakasvatuksen opetuksessa.

Ensimmäisen lähestymistavan taustalla on näkemys siitä, että televisio-ohjelmien väkivalta lisää väkivaltaista käyttäytymistä. Toisen näkemyksen mukaan mediakulttuuri haittaa lasten älyllistä kehittymistä ja kolmannen näkemyksen mukaan mediakulttuuri passivoi ihmistä ja vaikuttaa haitallisesti ihmisten arvomaailmaan. (Buckingham 1991, 12–35., Frantti 2013, 11.)

Buckinghamin (1991) ensimmäisen suojelevan lähestymistavan mukaisesti myös tämän tutkimuksen tuloksissa mediasisältöjen vaikutus ilmeni pelaamisen myötä lisääntyneenä aggressiivisuutena. Kriittisen lukutaidon opetusta tarvittaisiin siis pelikasvatuksessakin. Särkelä (2000) on selvittänyt tutkimuksessaan, onko tietokonepelien aktiivisella pelaamisella potentiaalista yhteyttä aggressiiviseen käyttäytymiseen. Hänen tutkimuksensa lähtökohtana oli Flingin ym. (1992) tutkimus, joka osoitti 11–14 vuoden ikäisillä lapsilla ja nuorilla olevan yhteys tietokonepelien pelaamisen sekä aggressiivisuuden ja itsetunnon välillä. Särkelän (2000) tutkimustulokset myös vahvistivat väkivaltaisten pelien pelaamisen määrän heijastuvan lapsen ja nuoren aggressiivisuuteen. (Särkelä 2000, 4, 20.) Pelaamisella on siis osoitettu olevan yhteyttä aggressiiviseen käyttäytymiseen, mutta siihen vaikuttavat myös muut tekijät. On kuitenkin tärkeä tiedostaa pelaamisen mahdolliset haittavaikutukset ja pelikasvatuksen merkitys.

Myös kiusaaminen ilmeni tämän tutkimuksen tuloksissa, mutta sitä ei käsitelty niin suuresti, että olisi selvinnyt, tapahtuuko kiusaamista kouluympäristössä vai onko se levinnyt myös nettiin. Kiusaamisella on kuitenkin todettu olevan yhteyttä esimerkiksi peliriippuvuuden syntyyn. Peliriippuvuuteen on yhdistetty esimerkiksi halu paeta todellista maailmaa, sekä pelien käyttö negatiivisten tunteiden tai stressin käsittelyssä. Liiallisesta pelaamisesta voi aiheutua eristäytymistä pelimaailmaan, jos lapsi ja nuori kokee, että pelien maailmassa ajan viettäminen on mukavampaa kuin oikeassa elämässä. Virtuaalinen ympäristö antaakin mahdollisuuden esimerkiksi kiusatuille lapsille ja nuorille saada itselleen tärkeitä sosiaalisia kontakteja. Pelien sosiaalisuus ei kuitenkaan korvaa oikean maailman kaveri- ja ystävyys-suhteita, joten pelaaminen voi osaltaan lisätä pelaajan yksinäisyyttä. Monet myös kokevat pelien yhteydessä kiusaamista, joka on jopa yleisempää ja helpompaa kuin reaali maailmassa. (Kettunen ym. 2019, 20–23.)

Mediasisältöjen vaikutuksia käsitellessäni ilmeni myös sosiaalisen median aiheuttavan paineita vanhemmuuteen, etenkin äitiyteen liittyen. Niiranen (2020) on tutkinut sosiaalisen

median käytön vaikutuksia yksilöön. Hänen mukaansa sosiaalisen median riippuvuuteen liittyy esimerkiksi pyrkimys tasoittaa negatiivisia tunteita ja kyvyttömyys hallita mediassa vietetyn ajan määrää. Siitä huolimatta, että liiallisesta käytöstä aiheutuu negatiivisia vaikutuksia käyttäjän elämään, koetaan sosiaalisesta mediasta luopuminen vaikeana. Sosiaalisen median vaikutukset liittyvät myös medialaiteriippuvuuteen, sillä paineita tuskin syntyisi, jos sosiaalisen median käyttö olisi vähäistä tai jos medialaitteet eivät olisi jatkuvasti käden ulottuvilla. (Niiranen 2020, 10.)

Tässä tutkimuksessa korostui etenkin vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen merkitys. Silvénin (2010, 14) mukaan viime vuosisadalla tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet perheen yhteiseen aikaan. Vuorovaikutuksen puute ja vanhemmuuden kaipuu eivät käsitteinä kuulosta siltä, että niillä olisi suoraan tekemistä median kanssa. Tämän tutkimuksen tuloksissa kuitenkin ilmeni, että vanhemmalta kaivataan enemmän vuorovaikutusta ja vuorovaikutuksen puutteeseen reagoidaan vetäytymällä medialaitteiden ääreen. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli keskittyä siihen, mitä mediahetkiä kasvatustilanteissa ilmenee, mutta koin tarpeelliseksi avata myös etätyön tematiikkaa, sillä eräässä perheessä äidin liiallinen työnteko etenkin kotiympäristössä vaikutti lapseen suuresti. Lapset toivoivat toistuvasti äidin jättävän puhelimen pois ja lapsilta puuttui luottamus siihen, että äiti sen tekisi. Liiallinen työnteko näyttäytyi negatiivisesti vanhemman jaksamisessa ja tämän myötä vuorovaikutuksessa sekä sen puutteessa lasten kanssa.

Median rooli vuorovaikutuksessa näkyi tässä tutkimuksessa etenkin vuorovaikutuksen puutteena medialaitteiden ja -sisältöjen viedessä kaiken huomion. Lapset kaipasivat vuorovaikutusta vanhempiensa kanssa sekä vanhempiensa aitoa läsnäoloa. Tällainen vuorovaikutus on myös edellytys lapsen itsetunnon kehittymiselle sekä merkityksellisyyden ja turvallisuuden tunteen kokemiselle. Oli jopa koskettavaa huomata, kun tutkimuksen tuloksissa nousi esiin vanhemmuuden kaipuu ja se, kuinka merkittävää läsnäolo ja vähäinkin huomio olisi lapselle. Ilman aitoa läsnäoloa ja turvallista aikuista, ei lapselle synny tärkeitä kiintymyssuhteita. Lapsi saa kiintymyssuhteesta lohtua, hoivaa ja turvaa. Lapsi kiintyy niihin ihmisiin, jotka säilyttävät fyysisen ja psyykkisen yhteyden häneen ja omistautuvat hänelle. (Silvén & Kouvo 2010, 70.)

Heikkilä ja Luumi (2003, 54) ovat todenneet, että perheen yhteiseen aikaan ja ajanhallintaan kannattaa panostaa, sillä yhteinen aika on perheen keskeisimpiä

kantovoimia. Nykypäivänä ihmisillä ei tunnu olevan aikaa ja eletään niin sanotussa kroonisessa kiireessä, vaikei todellisuudessa olisi kiire mihinkään. Näin tullaan helposti laiminlyöneeksi aidosti merkityksellisiä asioita, kuten perhettä. Vuorovaikutusta lapsen ja vanhemman välillä pidetään erittäin tärkeänä lapsen kehityksen kannalta. Medialaitteet eivät pysty korvaamaan kasvokkain käytävää vuorovaikutusta eivätkä medialaitteet välitä aitoja tunteita. Vanhempien on tärkeä olla läsnä lapsensa elämässä tukeakseen lapsensa myönteistä kasvua. Tunteista ja kokemuksista keskustelemalla voidaan vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä turvallisen kiintymyssuhteen ja lapsen oman mentalisaatiokyvyn kehittymistä, jolloin lapsi oppii itsekin vähitellen säätämään omia tunteitaan ja pohtimaan empaattisesti muiden tunteita. (Gerlander 2018, 12.)

Liljamaan (2019) mukaan vanhemman depressiivisyys voi näkyä fyysisenä väsymyksenä, jolloin vanhempi ei välttämättä jaksa auttaa lasta ja nuorta läksyissä tai viettää aikaa lapsen ja nuoren kanssa. Lapsi ja nuori voi tällöin kokea, ettei vanhempi pidä hänestä, kun vanhempi ei halua olla hänen kanssaan. Vuorovaikutuksen merkitys kasvaa myös tilanteissa, joissa vanhemmat kamppailevat henkisen tai fyysisen jaksamisensa kanssa. Tällaisissa tilanteissa olisi tärkeää, että etenkin jo paremmin ympäristöönsä havaitsevat vanhemmat lapset ja nuoret tulisivat tietoisiksi, ettei heissä ole vikaa. Vanhemman, joka kärsii depressiivisyydestä, tulisi myös hakea apua tilanteeseensa, jottei hänen oman itsevarmuutensa lisäksi lasten ja nuorten kasvu ja kehitys kärsisi. Aina hoitoa ei kuitenkaan ole saatavilla niin helposti kuin toivoisi ja tällöin perheen tuki nousee entistä tärkeämpään rooliin. (Liljamaa 2019, 11.)

Medialaiteriippuvuus näkyi tämän tutkimuksen tuloksissa niin vanhempien kuin lastenkin riippuvuutena esimerkiksi kännykkään, televisioon tai tablettiin. Supernanny toi medialaiteriippuvuuteen liittyen esiin etenkin nuorten vanhempien ikää ja korosti vanhemman merkitystä lapsensa roolimallina. Vanhemmat eivät anna hyvää esimerkkiä medialaitteista irtaantumiseen, kun osalla vanhemmista omasta älypuhelimestakin on tullut käden jatke.

Kupiaisen ja Sintosen (2009) mukaan mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta, jonka osapuolina toimivat mediakulttuuri, kasvattaja ja kasvatettava. Mediakasvatus saa sisältönsä muun muassa mediakasvattajien omista tulkinnoista. Median tulkinnat näkyvät myös eri mediakasvattajien käytännöissä. Toinen kasvattaja voi esimerkiksi tulkita pelit kielteisinä, mikä näkyy hänen opettamistilanteissaan. Toinen kasvattaja taas voi olla hyvin

kiinnostunut uutta tekniikkaa kohtaan, mikä näkyy positiivisena piirteenä hänen opetuksessaan. (Kupiainen & Sintonen 2009, 5, 31.) Mediakasvattajan oma esimerkki ja oma toiminta näyttäytyivät tämän tutkimusten tulosten mukaan vaikuttavan paljon kasvatettavan suhtautumiseen ja toimintaan median parissa, minkä vuoksi mediakasvattajana on tärkeä huomioida oman opetuksen lisäksi myös oma toiminta. Kasvatuksessa ei näytä toimivan kovinkaan hyvin sanonta, älä tee niin kuin minä teen, vaan tee niin kuin minä sanon, sillä lapset ottavat jo pienestä pitäen mallia vanhemmistaan.

Nykypäivänä puhutaan paljon mediakasvatuksen haasteista siitä näkökulmasta, että lasten ja vanhempien välillä on digitaalinen kuilu. Kettunen (2005) on tutkinut opettajien ja mediakasvattajien näkemyksiä mediataidoista sekä tarvittavasta opetusmateriaalista. Tuloksista ilmeni, etteivät mediakasvattajat ole varmoja, mitä mediataidot pitävät sisällään. Mediakasvattajat kaipaisivat median ja mediataitojen käsitteiden avaamista sekä kattavaa selitystä. Tärkeimpinä mediataitoina mediakasvattajat pitivät mediakritiikkiä ja medialukutaitoa, mutta he eivät kuitenkaan osanneet täysin kertoa, mitä medialukutaidon harjoittelulla tarkoitetaan. Mediakasvatusta tutkittaessa on huomattu, etteivät mediakasvattajat ole myöskään selvillä siitä, mitä mediataidoilla tarkoitetaan. (Kettunen 2005, 51.)

Vaikuttaa siltä, että jotkut vanhemmat ovat hieman hukassa ja heiltä puuttuu tieto, taito ja auktoriteetti mediariippuvaisten lasten ja nuorten kanssa. Auktoriteetin puute voi johtua esimerkiksi siitä, että lapset ja nuoret hallitsevat median paremmin ja kokevat olevansa vanhempiansa yläpuolella median kentällä. Toisaalta vanhemmat eivät myöskään koe omaavansa tarpeeksi tietoa ja taitoa mediakasvattajina toimiakseen. Tulevaisuuden vanhemmat voivatkin olla osaavampia mediakasvattajia kasvaessaan itse medioituneessa maailmassa. Ongelmaksi voi kuitenkin nousta se, ettei vuorovaikutus vanhemman ja lapsen välillä toimi tai sitä ei ole lainkaan, sillä media vie kaiken huomion. Supernanny toteaa vanhemman ja lapsen välisen yhteisen tekemisen voivan olla uutta ja vierasta.

Supernanny: Oli kiva katsoa, ku mä annoin äidille ja pojalle muovailuvahat eteen. Se oli selkeesti heille molemmille tosi uus tilanne, tehdä yhdessä jotain leikkisää ja kivaa. (22:48–22:58)

Tämän tutkimuksen tuloksissa ilmeni lasten turhautuminen, mikäli medialaitteita ei ollut saatavilla. Lapsen turvallisuuden tunteen kehittymiselle on tärkeää, ettei lapsi koe

vanhemman hylkäävän tai joutuvan suunniltaan silloinkaan, kun lapsi ilmaisee voimakkaita negatiivisia tunteita. Vanhemman on tärkeää hyväksyä kaikki tunteet ja samalla ohjata lasta hillitsemään tunteidensa ilmaisua, esimerkiksi opettamalla, ettei vihaisenakaan saa satuttaa ketään. (Gerlander 2018, 12.) Juusolan (2011) mukaan vanhempien tulisi vahvistaa positiivisia tunteita ja tyyntyyttää, mutta ei kuitenkaan tukahduttaa negatiivisia tunteita. Näin lapsi oppii vähitellen ilmaisemaan negatiivisia tunteita hyväksyttävällä tavalla sekä hallitsemaan omia tunteitaan. (Juusola 2011, 67.)

Tämän tutkimuksen tuloksissa ilmeni myös erilaisia kiukkukohtauksia ja pettymyksen tunteita, kun asiat eivät menneet lasten vaatimalla tavalla. Supernanny toi toistuvasti esiin vanhempien asettamien rajojen ja lapsen selkeän ohjaamisen sekä johdonmukaisuuden tarpeen.

Supernanny: Vanhemman auktoriteetti syntyy siitä, että vanhempi pitää kiinni sovituista säännöistä. Vaikka lapselta tuleekin vastustusta, kovaakin sellaista, on vanhemman tehtävä pysyä suoraselkäisenä ja pitää kiinni siitä mitä on sovittu. (18:39–18:53)

Supernanny: Sun heikko kohta on se kieltäminen, mut jos mä antaisin sulle sellasen ajatuksen, että joka kerta ku sä kiellät ja sul meinaa tulla siitä huono omatunto ja sit sä haluisitki antaa periks, ajattele se niin et sillä lapsella on oikeus saada itselleen rajat. (23:59–24:16)

Rajojen asettaminen tulisi nähdä välittämisenä sen sijaan että vanhemmat kokisivat siitä huonoa omatuntoa. Supernanny näyttäytyy reality-ohjelmassa johdonmukaisena ja uskottavana auktoriteettina. Hän on perheille vieras henkilö, minkä vuoksi lapset saattavat olla enemmän varpaillaan kuin vanhempiensa seurassa, mutta on häneltä kuitenkin paljon opittavaakin. Tämän tutkimuksen tuloksissa ilmeni vanhempien ristiriitainen ja epäselkeä viestintä, mikä hämmentää lasta. Lapsi tarvitsee selkeät ohjeet ja säännöt, miten tulee toimia eikä lapsen tule olla se, jota muu perhe peesaa. Supernanny toteaa, että vaikka lapsille antaa sääntöjä ja pitää niistä kiinni niin kyllä lapset silti meistä aikuisista tykkää. Mediakasvattajana pärjää pitkälle jo aikuisen suhteellisuudentajulla, ymmärryksellä sekä keskustelemalla lapsen tai nuoren kanssa yhdessä asioista. Riittää että on kiinnostunut ja valmis ottamaan selvää asioista sekä olemaan läsnä. Negatiivisten tunteiden purkautumisen tai rajojen asettamisen jälkeen vanhemman on tärkeä jutella rauhallisesti

asiasta lapsen kanssa, jotta lapselle varmistuu, että vanhempi edelleen rakastaa häntä ja on sitoutunut häneen myös vaikeina hetkinä. (Gerlander 2018, 12.)

Tämän tutkimuksen myötä nouseva keskeinen sanoma ehkä onkin, että mediaan liittyy niin hyviä kuin huonojakin puolia ja vaikka on helppoa uppoutua itse median syövereihin sekä sallia lapsen ja nuoren yltäkylläinen median ahmiminen, ei teknologia tule korvaamaan inhimillisyyttä eikä sille saa antaa päätöntä valtaa perheessä. Tänä päivänä puhutaan paljon siitä, kuinka teknologia korvaa tulevaisuudessa ihmisen, erilaiset koneet tekevät työmme ja niin edelleen. Koneilta puuttuu kuitenkin tunteet, joten kasvatustehtäviä ne eivät todennäköisesti tule koskaan korvaamaan ja se kertokoon oleellisimman kasvatuksen arvosta. Tämän tutkimuksen tuloksista ilmeni, että lapset ja nuoret tarvitsevat aitoa läsnäoloa ja inhimillisiä kohtaamisia, sekä välittävän aikuisen elämäänsä. Lapsia ja nuoria tulee aktiivisesti kasvattaa, eikä sitä tehtävää voi sysätä älylaitteille. Kasvatusta voisi kutsua kaikenkattavaksi ytimeksi, sillä se aika jota lapseen ja nuoreen laittaa, maksaa todennäköisesti itsensä takaisin lapsen ja nuoren varttuessa kunnolliseksi kansalaiseksi.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla katsojien näkemykset reality-ohjelmasta kasvatuksen tukena tai yleisesti katsojien suhtautuminen reality-ohjelman opetukselliseen aspektiin. Tätä ei tarvitsisi rajata vain Supernanny Suomi -ohjelmaan vaan aihetta voisi käsitellä laajemmin. Mediaan liittyen voisi olla myös mielenkiintoista tutkia suhtautumista eri medialaitteisiin ja median sisältöihin vanhempien näkökulmasta. Vanhemmuuteen liittyvään epävarmuuteen liittyen olisi mielenkiintoista tutkia, minkälaista tukea etenkin yksinhuoltajat toivoisivat saavansa kasvatukseen liittyen tai millaista tukea sosiaalisesta mediasta vertaistukea hakevat vanhemmat toivoisivat vertaistukiryhmiltä saavansa. Omassa tutkimuksessani nousi esiin etenkin äitien kokema epävarmuus, joten olisi myös mielenkiintoista tutkia, millaisten haasteiden kanssa isät kamppailevat kasvatukseen liittyen.

Etenkin vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen merkityksen noustessa keskeiseen rooliin tutkimuksessani, olisi mielenkiintoista tutkia pitkällä aikavälillä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen merkitystä lapsen ja nuoren elämässä. Voisi myös olla kiinnostavaa haastatella esimerkiksi nuoria aikuisia heidän kokemuksistaan vuorovaikutukseen liittyen. Vuorovaikutusta ei tarvitsisi myöskään rajata vain vanhempiin, vaan voisi jättää tilaa myös muiden läheisten ihmisten tai kaveriryhmien

merkitykselle. Myös työn ja perheen yhteensovittaminen lapsen näkökulmasta olisi kiinnostava tutkimuskohde, jonka myötä voisi tulla esiin eri ikäisten lasten ajatuksia niin työhön kuin heidän tarvitsemaansa vanhemmuuteenkin liittyen. Vasikkaniemen (2013, 145–146) mukaan lasten näkemykset huomioivaa työn ja perheen yhteensovittamisen tutkimusta on edelleen vähän, ja koska miesten ja naisten työssäkäynti on erilaista eri kulttuureissa, tarvitaan etenkin suomalaista tutkimusta työn ja perheen yhteensovittamisen selvittämiseksi.

Lähteet

Aalberg, V. & Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi — nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Aarnio, A. & Multisilta, J. 2012. Facebook ja Youtube - ne on meidän juttu! Kansallinen tutkimus lasten ja nuorten sosiaalisen median ja verkkopalveluiden käytöstä 2011. Helsinki: CICERO Learning.

AlShaiji, O. 2015. Video games promote saudi children's English Vocabulary retention. *Education* 136 (2), 123–132.

Anderson, C. A., Gentile, D. A. & Buckley, K. E. 2008. Suom. Pakkala, P. Kuvista teoksi. Väkivaltapeliin vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Helsinki: Like: Suomen rauhanpuolustajat.

Beck-Gernsheim, E. 1996. Everything for the Child – for Better or Worse? Teoksessa Ulla Björnberg (toim.) *European parents in the 1990s. Contradictions and comparisons.* New Brunswick: Transaction Publishers, 59–82.

Berg, K. 2009. Kulttuuriset odotukset äitiyden rakentajina. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti* 17 (2009): 2, s. 170–175. Viitattu 3.3.2023. <https://journal.fi/janus/article/view/50515/15287>

Bleakley, A., Jordan, A. B. & Hennessy, M. 2013. The relationship between parents' and children's television viewing. *Pediatrics*. Vol. 132. No. 2, e364-e371.

Bock, R. 2017. How social media Threatens Real-life Communication. Kaspersky Lab.

Bolliger, D., Mills, D., White, J. & Kohyama, M. 2015. Japanese Students' Perceptions of Digital Game Use for English-Language Learning in Higher Education. *Journal of Educational Computing Research* 53(3), 384–408.

Boyd, D. 2008. Why youth <3 social network sites: the role on networked publics in teenage social life. Teoksessa David Buckingham (toim.) *Youth, identity, and digital media.* Cambridge (Mass.): MIT Press, 119–142.

Buckingham, D. 1991. Teaching About the Media. Teoksessa: D, Lusted (toim.). The Media Studies Book: A Guide for Teachers. London: Routledge, 12–15.

Buckingham, D. 2003. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. Cambridge: Polity.

Buckingham, D. 2007. Beyond technology: Children's learning in the age of digital culture. Cambridge: Polity.

Bunton, K. & Wyatt, W. 2012. The Ethics of Reality TV: A philosophical examination. New York: Continuum International Publishing Group.

Cacciatore, R. & Janhunen, K. 2008 Täydelliset äidit – 11 myyttiä. Teoksessa Kristiina Janhunen ja Minna Oulasmaa (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 12–27.

Collins, W. A., Madsen, S. D. & Susman-Stillman, A. 2002. Parenting in middle childhood. Teoksessa M. H. Bornstein (toim.), Handbook of parenting, vol. 1. Children and parenting. Second edition. Mahwah, NJ: Erlbaum, 73–102.

Elias, N. & Sulkin, I. 2019. Screen-Assisted Parenting: The Relationship Between Toddlers' Screen Time and Parents' Use of Media as a Parenting Tool. Journal of Family Issues 40 (18), 2801–2822.

Elvin-Novak, Y. & Thomsson, H. 2001. Motherhood as Idea and Practice: A Discursive Understanding of Employed Mothers in Sweden. Gender and Society 15 (3), 407 – 428.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen (8. painos). Tampere: Vastapaino.

Forgays, D. K., Ottaway, S. A., Guarino, A & D'Alessio, M. 2001. Parenting stress in employed and at-home mothers in Italy. Journal of Family and Economic Issues, 22, 327–351.

Frantti, A. 2013. Media- ja elokuvakasvatus peruskouluopetuksessa. Tutkimus Elävää kuvaa -projektiin osallistuneiden opettajien käsityksistä ja opetuskäytänteistä. Lapin yliopisto.

Galinsky, E. 2000. Ask the children. The breakthrough study that reveals how to succeed at work and parenting. New York: Quill.

Gerlander, R. 2018. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Menetelmä perhetyöhön. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. Helsinki: WSOY.

Haarakangas, K. 2011. Voimistava läsnäolo. Mielen tiet lapsuudesta vanhuuteen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haasio, A. 2016. Koukussa nettiin – Lapset, nuoret ja verkon vaarat. Avain. BTJ Finland Oy, Helsinki.

Hakala, J. 2019. Kasvatus ajan kanssa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö TEOS.

Hale, L. & Guan, S.: 2015. Screen time and sleep among school-aged children and adolescents: A systematic literature review. Sleep Medicine Review, Volume 21, Pages 50–58.

Hamarus, P. 2008. Koulukiusaaminen — huomaa, puutu, ehkäise. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Harjunkoski, S-M. & Harjunkoski, R. 1994. Kiusanhenki lapsen kengissä. Juva: WSOY.

Heikkilä, M. & Luumi, P. 2003. Rakasta lasta – suojele lapsuutta. Jyväskylä. LK- kirjat.

Heiskanen, H. 2022. Erityisherhän lapsen kanssa. Helsinki: Minerva Kustannus.

Helavirta, S. 2011. Lapset hyvinvointitiedon tuottajina. Acta Universitas Tamperensis 1669. Tampereen Yliopistopaino Oy Juvenes Print.

Helle, M. 2004. Etätyö. Edita.

Herkman, J. 2001. Audiovisuaalinen mediakulttuuri. Tampere: Vastapaino.

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hesse-Biber, S. & Leavy, P. 2011. The practice of qualitative research (2nd edition). Sage.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Huhtala, N. 2007. Kiusaamisen uudet pelikentät: peruskoulun kuudennen luokan oppilaiden kokemuksia ja käsityksiä internet- ja kännykkäkiusaamisesta. Lapin yliopisto.

Huntemann, N. & Morgan, M. 2001. Mass Media and Identity Development. Teoksessa D. Singer & J. Singer (toim.) Handbook of Children and Media. California: Sage Publications, Inc., 309–322.

Höistad, G. 2003. Irti kiusaamisen kierteestä. Opas kouluille ja kasvattajille. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Illies, R., Schwind, K. M., Johnson, M. D., DeRue, D. S. & Ilgen, D. R. 2007. When can employees have a family life? The effects of daily workload and effect on work-family conflict and social behaviors at home. *Journal of Applied Psychology*, 92, 1368–1379.

Jaakkola, M. 2010. Uuden julkisuuden sääntöjä luomassa – keskustelevat vuorovaikutussuhteet keinona sukupolvien välisen digitaalisen kuilun kaventamiseen. Teoksessa Meriranta, M. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. EU: UNIPress, 37–60.

Jantunen, M. 2022. Huoli ja luottamus – pienet lapset ja digitaalinen media. Helsingin yliopisto.

Jennings, G. R. 2010. (toim.), *Tourism research*, 2nd edition. Australia: Wiley.

Joensuu, M. 2011. Nuoret verkossa toimijoina. Teoksesta Merikivi, J., Timonen, P. & Tuuttila, L. (toim.) *Sähköä ilmassa - näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön*. Nuorisotutkimusseura, Humanistinen ammattikorkeakoulu (HUMAK), Unigrafia Helsinki.

Judd, R. G. & May, B. T. 2019. Stories of youth and family navigating a new frontier of social media. Teoksessa Mery F. Diaz & Benjamin Shepard (toim.) *Narrating practice with children and adolescents*. New York: Columbia University Press, 331–350.

Juusola, M. 2011. *Vahvaksi rakastetut lapset*. Helsinki: Otava.

Kanninen, K & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kavalus, M. 2019. Ongelmallisen videopelaamisen ja videopeliriippuvuuden esiintyminen opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien työssä. Lapin yliopisto.

Keltinkangas-Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Kettunen, M. 2005. Mediataidot perusopetuksessa – opettajien ja asiantuntijoiden näkemyksiä mediataidoista ja siihen tarvittavasta opetusmateriaalista. Lapin yliopisto.

Kettunen, T., Kivinen, J. & Lintunen, S. 2019. Lasten ja nuorten digitaalinen peliriippuvuus. Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu.

Kirkorian, H. L., Pempek, T. A., Murphy, L. A., Schmidt, M. E. & Anderson D. R. 2009. The impact of background television on parent-child interaction. *Child Development*. Vol. 80: No. 5, 1350–1359.

Korhonen, P. & Valkonen, S. 2006. Lasten kokemuksia televisiopelkojen hallinnasta. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere: Tampere University Press.

Koski, M-T. & Tanskanen-Lehti, K. 2016. Median rooli lapsiperheissä – mediakasvatusmateriaali pienten lasten vanhemmille. Turun ammattikorkeakoulu.

Kosola, S. 2020. Lasten ja nuorten netti- ja peliriippuvuus: pitääkö olla huolissaan? Helsingin yliopisto.

Kotilainen, Sirkku 1999. Mediakasvatuksen monet määritelmät. Teoksessa Sirkku Kotilainen, Mari Hankala & Ullamaija Kivikuru (toim.) Mediakasvatus. Helsinki: Edita, 3142.

Kupiainen, R. 2013. Diginatiivit ja käyttäjälähtöinen kulttuuri. *Widerscreen* 1/2013, 1–18.

Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.

Lankshear, C. & Knobel, M. 2010. Foreword (or, beyond 'Reify, Measure and Treat'). Teoksessa S. Shariff & A. Churchill (toim.) *Truths and Myths of Cyber-bullying*. New York: Peter Lang Publishing, Inc., xi-xvii.

Lavikkala, P. 2021. *Etätyön voimavarat ja vaatimukset X- ja Y-sukupolvien kokemana*. Vaasan yliopisto.

Lehtikangas, A. 2015. Mitä verkko merkitsee nuorelle? Teoksessa Heikki Lauha (toim.) *Verkko nuorten kokemana ja kertomana*. Helsinki: Verke - verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus, 21–25.

Lemmens, J., Peter, J. & Valkenburg, P. 2010. The Effects of Pathological Gaming on Aggressive Behavior. *Journal of Youth and Adolescence* 40(1), 38–47.

Liljamaa, P. 2019. Kiintymyssuhteen huomioiminen kasvatus- ja perheneuvolan sosiaalityössä. *Theraplay-terapeuttiset keinot lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksellisissa haasteissa*. Lapin yliopisto.

Lonnakko, T. 2012. *Media leikki-ikäisen lapsen arjessa – vanhempien arvio 3–5-vuotiaiden lasten median käytöstä*. Rovaniemen ammattikorkeakoulu.

Lull, J. 1990. *Inside Family Viewing – Ethnographic Research on Television's Audiences*. Routledge, Lontoo.

Läntinen, M. 2012. *Turhake, kumppani ja musta aukko. Televisio osana nuorten aikuisten arkea*. Lapin yliopisto.

Major, V. S., Klein, K. J. & Ehrhart, M. G. (2002). Work time, work interference with family, and psychological distress. *Journal of Applied Psychology*, 87, 427–436.

Matsi, E. 2020. *Sosiaalinen media ja hyvinvointi korkeakouluopiskelijoiden kuvaamana*. Lapin yliopisto.

McNamee, H., Molyneaux, F., Nugent, R. & Shannon, R. 2015. *A research study examining how young people's use of ICT and the amount of screentime impacts on GCSE attainment*. National Children's Bureau. London.

Mediakasvatusseura. 2023. <https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/#toggle-id-1>. Viitattu 26.4.2023.

Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2016. Media hanskassa: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Helsinki: Opetus ja kulttuuriministeriö.

Meriläinen M. 2020. Kohti pelisivistystä: Nuorten digitaalinen pelaaminen ja pelihaitat kotien kasvatuskysymyksenä. Helsingin yliopisto.

Mertala, Pekka 2015. Kolmas tila suhteisuuden näyttämönä – mediaviitteet ja läheisten nimet yhteisöllisyyden osoittajina esiopetusikäisten lasten luovassa kirjoittamisessa. *Media & viestintä* 38: 1, 40–56.

Messenger, J. C. 2017. Working anytime, anywhere: The evolution of Telework and its effects on the world of work. *Iuslabor* 3, 301–312.

Moisala M., Salmela V., Hietajärvi L. ym. 2016. Media multitasking is associated with distractibility and increased prefrontal activity in adolescents and young adults. *Neuroimage* 134: 113–121.

Montag C, Lachman B, Herrlich M, Zweig K. 2016. Addictive features of social media/messenger platforms and freemium games against the background of psychological and economic theories. *Int J Environ Res Public Health*. 16. pii: E2612.

Morahan-Martin & Schumacher. 2000. Incidence and correlated of pathological Internet use among college students.

MTV3. Supernanny Suomi -ohjelman jaksot. <https://www.mtv.fi/sarja/supernanny-suomi-3850>. Viitattu useamman kerran keväällä 2023.

Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Porvoo: WSOY.

Mustonen, A. 2012. Sosiaalinen media psykologisena kasvuympäristönä. Teoksessa Hannele Niemi & Riitta Sarras (toim.) Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. Jyväskylä: PS-kustannus, 53–62.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Mäkäläinen, J. 2021. Äitien tarinoita sosiaalisen median merkityksestä osana äitiyden rakentumista. Jyväskylän yliopisto.

Mäntymäki, M. 2012. Lapset ja nuoret sosiaalisessa mediassa. Teoksessa Hannele Niemi & Riitta Sarras (toim.) Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. Jyväskylä: PS-kustannus, 9–21.

Napier, C. 2014. How use of screen media affects the emotional development of infants. *Primary Health Care*. Vol. 24, No 2, 18-25.

Nettipoliisi. 2023. Viitattu 4.4.2023. <https://poliisi.fi/some>

Nevski, E. & Siibak, A. 2016. The role of parents and parental mediation on 0-3-year olds' digital play with smart devices: Estonian parents' attitudes and practices. *Early Years: Digital Play and Technologies in the Early Years* 36(3), 227–241.

Niiranen, P. 2020. Sosiaalisen median käytön vaikutukset yksilöön. Oulun yliopisto.

Nikken, P. & Schols, M. 2015. How and Why Parents Guide the Media Use of Young Children. *Journal of Child and Family Studies*. 24(11), 3423–3435.

Nikkinen, A. & Vacklin, A. 2012. Television runousoppia: toisenlainen katse tv-ohjelmiin. Helsinki, Like.

Nivaro, L. 2018. Tosi-tv-ohjelman etiikka sisällöntuottajan näkökulmasta. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Palfrey, J. & Gasser U, 2008; *Born Digital: understanding the first generation of digital natives*. Basic Books, Library of Congress Cataloging-in Publication Data.

Pekkala, L., Pääjärvi, S., Palsa L., Korva S. & Löfgren A. 2013. Katsaus suomalaisen mediakasvatustutkimuksen kenttään. Selvitys kotimaisesta mediakasvatukseen liittyvästä tutkimuksesta erityisesti opinnäytteiden ja journaaliartikkeleiden osalta pääosin vuosien 2007–2012 ajalta. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus MEKU ja Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.

Piotrkowski, C. S. & Stark, E. 1987. Children and adolescents look at their parents' jobs. Teoksessa J. H. Lewko (toim.), How children and adolescents view the world of work. New Directions for Child Development, no. 35. San Francisco: Jossey-Bass, 3–19.

Polo, M. & Ståhl, E. 2021. Sosiaalinen media lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteessa. Vanhemmuuden ihanteet ja paineet somessa. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Prensky, M. 2001. Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon (MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001) <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

Punamäki, R-L., Tirri, K., Nokelainen, P. & Marttunen M. 2011. Koulusurmat: yhteiskunnalliset ja psykologiset taustat ja ehkäisy. Helsinki: Suomalainen tiedeakatemia.

Pääjärvi, Saara 2012. Lasten mediabarometri 2011. 7–11-vuotiaiden lasten mediankäyttö ja kokemukset mediakasvatuksesta. Mediakasvatusseura ry, Helsinki.

Rahja, R. 2013. Nuorten mediamaailma pähkinänkuoressa. Mediakasvatusseura Ry.

Repo, K. & Nätti, J. 2015. Lasten ja nuorten median käytön aikatrendit. Teoksessa A.R. Lahikainen; T. Mälkiä; K. Repo: Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino.

Rossi, L-M. 2007. Kyllin hyvä mainosruumiksi? Teoksessa Katariina Kyrölä & Hannele Harjunen (toim.) Koolla on väliä! Lihavuus, ruumisnormit ja sukupuoli. Helsinki: Like, 133–159.

Räisänen, L. 2013. Ammattikasvattajien näkemyksiä mediakasvatuksen käytännöistä ja materiaaleista. Lapin yliopisto.

Salmivalli, C. 1998. Koulukiusaaminen ryhmäilmionä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Salmivalli, C. 2003. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Juva: WS Bookwell Oy.

Salo, P. 2006. Informaatioyhteiskunnan mummonpolulla. Aikuiskasvatus 3/2006, 180–181.

Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja –säätelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseuran julkaisuja 2(2007).

Sanastokeskus 2010: Sosiaalisen median sanasto. Sanastokeskus TSK ry Helsinki 2010.

Sarkkinen, Mirja. 2003. Masentunut äiti – tyydyttävän äitiydenkokemuksen ulkopuolella. Teoksessa Pirkko Niemelä, Pirkko Siltala ja Tuula Tamminen (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WSOY, 283–305.

Sassi, S. 2009. Mitä kuuluu yleisölle verkkoviestinnän aikakaudella? Teoksessa Sirkku Kotilainen (toim.) Suhteissa mediaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 21–40.

Schreier, M. 2013. Qualitative content analysis in practice. London, UK: Sage.

[https://www.daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/9-%20Qualitative%20Content%20Analysis%20in%20Practice%20\(2013,%20SAGE%20Publications\).pdf](https://www.daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/9-%20Qualitative%20Content%20Analysis%20in%20Practice%20(2013,%20SAGE%20Publications).pdf)

Schwandt, T. 1998. Constructivist, Interpretivist Approaches to Human Inquiry. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.) The Landscape of Qualitative Research. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Seppänen, J. & Väliverronen, E. 2012. Mediatyhteiskunta. Tampere: Vastapaino. L

Shariff, S. & Churchill, A. 2010. Appreciating Complexity — Detangling the Web of Stakeholder Influence and Responsibility. Teoksessa S. Shariff & A. Churchill (toim.) Truths and Myths of Cyber-bullying. New York: Peter Lang Publishing, Inc., 1–25.

Silverman, D. 1997. Qualitative research: Theory, method and practice. London: Sage.

Silvén, M. 2010. Perhesuhteet muuttuvat – vanhemmuus pysyy. Teoksessa Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen, 11–18. Toim. Silvén, M. Helsinki. Minerva Kustannus Oy.

Silvén, M. & Kouvo, A. 2010. Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykinen hyvinvointi. Teoksessa Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen, 65–89. Toim. Silvén, M. Helsinki. Minerva Kustannus Oy.

Sinkkonen, J. 2012. Lapsen puolesta. Helsinki: WSOY.

Sintonen, S. 2009. Media arjen kasvatussuhteissa. Teoksessa: Sirkku Kotilainen (toim.) Suhteissa mediaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 185196.

Sintonen, S. 2018. Mediakasvatusvarhaisvuosina: Mukaan dynaamiseen esittämisen virtaan? Teoksessa Marjaana Kangas & Veera Willman (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Tallinna: United press, 81–97.

Some ja nuoret 2019. Suomessa asuvien 13–29-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo (2019). Toteutus: Ebrand Group Oy & oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut.

Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013. 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 75. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Suoranta, J. 2001. Cyberkids: lapset mediakulttuurin toimijoina. Teoksessa Marjatta Kangassalo & Juha Suoranta (toim.) Lasten tietoyhteiskunta. Tampere University Press, 15–48.

Särkelä, T. 2000. Aggression yhteys tietokonepelien pelaamiseen lapsilla. Jyväskylän yliopisto.

Takala, A. & Takala, S. 2019. Medianuoruus – opas aikuisille. Helsinki: Aksidenssi.

Teddie, C. & Tashakkori, A. 2009. Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences. Thousand Oaks, CA: Sage.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Nuoret pelissä: tietoa kasvattajille nuorten digitaalisesta pelaamisesta ja rahapelaamisesta. Helsinki, Grano.

Tomopoulos, S.; Cates, C. B.; Dreyer, B. P.; Fierman, A. H.; Berkule, S. B. & Mendelsohn, A. L. 2014. Children under the age of two are more likely to watch inappropriate background media than older children. Acta Paediatrica. Vol. 103, No 5, 546–552.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002/2009/2018 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuominen, Suvi & Mustonen, Anu 2007. Tunteella ja järjellä nettiin Internetissä tarvitaan uudenlaisia mediataitoja. Teoksessa Heikki Kynäslähti, Reijo Kupiainen ja Miika Lehtonen (toim.) Näkökulmia mediakasvatukseen. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007, 137150.

Tuomola, S. 2018. Vaihtoehtoiset totuudet osana mediakulttuuria. Teoksessa Marjaana Kangas & Veera Willman (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Tallinna: United press, 55–79.

Uusitalo, N., Vehmas, S. & Kupiainen R. 2011. Naamatusten verkossa: lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2. Tampere: Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö.

Uuskoski, O. 2011. Playing video games: A waste of time... or not? Exploring the connection between playing video games and English grades. Helsingin yliopisto.

Valkenburg, P. M. & Piotrowski, J. T. 2017. Plugged in: How media attract and affect youth. New Haven: Yale University Press.

Valkonen, S. 2012. Television merkitys lasten arjessa. Akateeminen väitöskirja. Tampere.

Vasikkaniemi, T. 2013. Vanhempien työ, työn siirräntä kotiin ja lasten hyvinvointi -kohtaamisia tuulikaapissa. Jyväskylän yliopisto.

Vehkalahti, K., Rutanen, N., Lagström, H. & Pösö, T. 2010. Kohti eettisesti kestäväää lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.): Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura. Helsinki.

Vesterinen, O., Kynäslähti, H., Mylläri, J., Sintonen, S. & Vahtivuori, S. 2015. Mediatuottaminen osallisuuden ajan mediakasvatuksessa. Media ja viestintä, 38.

Vierelä, M. 2013. 5–6-luokkalaisten käsityksiä internetissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta. Lapin yliopisto.

Vilkka, H. 2021 Tutki Ja Kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS.kustannus.

Wiio, J. 2006 Media uudistuvassa yhteiskunnassa: Median muuttuvat pelisäännöt. Helsinki: Sitra.

Wilska, T-A. 2018. Median muovaamat sukupolvet. Teoksessa Marjaana Kangas & Veera Willman (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Tallinna: United press, 35–53.

Zhao, S. 2005. The Digital Self: Through the Looking Glass of Telecopresent Others. *Symbolic Interactions*, Vol. 28(3). 387–405.

Zorbaz, Selen; Ulas, Ozlem & Kizildag, Seval 2014. Relation between Video Game Addiction and Interfamily Relationships on Primary School Students. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 2015 April. 15 (2), 489–497.